

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

10. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2020/2023

**mesjamna, ils 16 da zercladur 2021 allas 18.15 uras
ella halla dalla casa da scola a Sedrun**

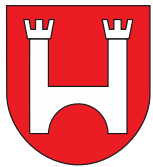
Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dils protocols nr. 7 dils 28 d'avrel 2021, nr. 8 dils 5 da matg 2021 e nr. 9 dils 21 da matg 2021 (*quei protocol vegn tarmess tier per e-mail*)
3. Project da bike - credit
4. Elecziun dil biro dil cussegl da vischnaunca
 - a) *president*
 - b) *vicepresident*
 - c) *dus dumbravuschs e salters communal*
 - d) *dus suppleants pils dumbravuschs*
5. Orientaziuns
6. Varia

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg



Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 07-2020/23 dils 28 d'avrel 2021

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 07/2020/23 dils 28 d'avrel 2021

allas 20.00 uras entochen allas 22.45 uras ella halla da gimnastica a Sedrun

Presidi:	Ignazi Monn	
Actuar:	Simon Collenberg	
Dumbravuschs:	Patric Deragisch e Sabrina Flepp	
Presents:	11 cusseglierAs, total 11 votantAs (<i>absolut pli 6</i>)	
Aspectaturs:	14	
Cussegliers/as:	Simon Beer, Rueras Arno Berther, Surrein Gebharda Berther, Rueras Toni Cathomen, Rueras Otto Curschellas, Sedrun Patric Deragisch, Gionda	Sabrina Flepp, Sedrun Guido Friberg, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Reto Schmid, Sedrun Cyril Steiger, Zarcuns
Suprastonza:	Martin Cavegn, president communal Renato Decurtins, gerau	Guido Monn, gerau Gian-Reto Nufer, gerau
Cumissiu da gestiun:	Baseli Huonder, cumissiu da gestiun Severino Solèr, cumissiu da gestiun	
Perstgisas:	Primus Deragisch, cumissiu da gestiun Daniel Schmid, gerau	

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 06 dils 10 da mars 2021
3. Credits da susteniment per las interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas el connex cul coronavirus
4. Fixaziun dalla tariffa per far diever dil fons e terren public (*lescha energia alpina – art. 35*)
5. Molocs ella vischinonza dalla Tgès'Alva
6. Credits per parcadis e vias
7. Orientaziuns
8. Varia

1. Tractanda Avertura

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Jeu beneventel vus tuts alla 7-avla radunonza da vischnaunca dil trienni 2020/2023. Jeu mondel da quei anora che mintgin da vus ha retschert ad uras l'invitaziun alla radunonza da questa sera.

La sesiun d'unviern ei terminada. Per las pendicularas, las ustrias, per certs hotels e las casas da colonias eav. eisi stau ina sesiun dad emblidar. Las premissas fussen stadas bunas, bia neiv e stedi bi-al'aura. Ils motivs enconuschents han impedi ad in e scadin dabia e buca schau tier auter. Differentas fatschentas han schizun stuiu serrar las portas igl entir unviern ora entochen il di dad oz. E tgi sa co quei va vinavon.

Nus havein giu duront quei unviern dabia glieud en nossa val, quei cunzun ellas habitaziuns da vacanzas. Denton han'ins era constatau che la truscha gronda ha muncau sin las pistas ed era en nos vitgs. Jeu e segiramein era auters han sentiu fetg bein che la glieud dallas casas da colonias muncavan. Igl ei scadin cass stau in unviern tut aparti. Lein sperar ch'ei detti buca pli in semeglient unviern.

Ussa stat la sesiun da stad avon porta. Tgi sa co quella vesa ora. Cunzun per las interpresas ch'ei dependentas dil turissem vegn ei ad esser in temps malguess. Lein sperar che la situaziun actuala vegni scluccada entochen che la sesiun aulta dalla stad entscheiva.

Per las ulteriuras fatschentas sco per exempel las interpresas da baghegiar han per il mument lavur en abundanza. Las lavurs han gia entschiet cuort suenter Pastgas. Sco jeu sun informaus, vesa ei ora bein entochen viaden egl atun. Nus astgein e duessen denton buca esser memia pessimists e mirar positivamein anavon. Ei sa gie mo vegnir meglier.

2. Tractanda Approbaziun dil protocol nr. 06 dils 10 da mars 2021

Il protocol nr. 06 dils 10 da mars 2021 vegn approbaus unanimamein.

3. Tractanda Credits da susteniment per las interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas el connex cul coronavirus

Presentaziun dalla tractanda entras Martin Cavegn, president communal:

La situaziun en connex cul coronavirus ei enconuschenta. Las casas da colonias han stuiu reducir ils letgs e san mo dart albiert per part a gruppas. Las stizuns da sport han saviu schar vi a tscheins different material. Ils hotels han saviu arver e registrar certas pernottaziuns. Nus stuein segidar cun quellas interpresas, e quei buca pér cura ch'igl ei memia tard. L'acziun sillas medias socialas dalla Miula (*crowdfunding*) muossa claramain, co ei vesa ora tier certas interpresas. L'intenziun dalla suprastanza communal ei da sustener las interpresas ch'ei avisadas sin agid. Il susteniment sebas sin la summa dallas taxas totalas pigl onn 2021. Per las ustrias e las casas da colonias munta quel a 50% dallas taxas totalas, per la hotellaria e las stizuns (*senza stizuns da victualias*) a 30%. Il parameter da 50% resplenda il spazi dapi che las restrecziuns en connex cul coronavirus ein vegnidas lantschadas (rodond in miez onn). La cumpart dil susteniment dallas taxas d'aua spera la vischnaunca che las corporaziuns d'aua restitueschan anavos. La finamira ei d'instradar ina procedura semplia pils susteniments finansials. Las interpresas retscheivan la pusseivladad d'inoltrar la damonda da susteniment cun in formular alla suprastanza communal. L'energia alpina vegn medemamein a conceder ina reducziun sil prezi d'electricitad, priu il cass ch'il cussegl da vischnaunca dat oz il consentiment pils credits da sustegn.

La suprastonza communal vul segidar cullas interpresas pertuccadas, autras vischnauncas sco Tavau porschan medemamein maun a lur interpresas.

Debatta d'entrada:

Ei dat negina debatta d'entrada.

Votaziuns:

Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein:

- a) **d'approbar il susteniment per las suandontas branschas: casas da colonias, hotellaria, ustrias e stizuns da sport ed ulteriuras stizuns (senza stizuns da victualias).**
- b) **da fixar la perioda dil susteniment pigl onn 2021 (taxas totalas pigl onn 2021 tenor la lescha dalla vischnaunca Tujetsch davart susteniments finansials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas en connex cul coronavirus).**
- c) **d'approbar la cumpart dil susteniment per las differentas branschas:**
 - ¹ **casas da colonias:** 50% dalla summa totala dallas taxas
 - ² **hotellaria:** 30% dalla summa totala dallas taxas
 - ³ **stizuns da sport ed ulteriuras stizuns:** 30% dalla summa totala dallas taxas
 - ⁴ **ustrias:** 50% dalla summa totala dallas taxas
- d) **da conceder ils credits da sustegn per las differentas branschas:**
 - ¹ **casas da colonias:** frs. 99'923.-
 - ² **hotellaria:** frs. 36'926.-
 - ³ **stizuns da sport ed ulteriuras stizuns:** frs. 1'800.-
 - ⁴ **ustrias:** frs. 23'259.-
- e) **d'approbar la fixaziun dils documents e las indicaziuns necessarias che las interpresas han d'inoltrar: artechel 6: alinea 2: a), b), c), e), f), g), h).**

4. Tractanda Fixaziun dalla tariffa per far diever dil funs e terren public (lescha energia alpina – art. 35)

Presentaziun dalla tractanda entras Martin Cavegn, president communal:

Per astgar far diever dil funs e terren incassescha l'energia alpina ina tariffa da 0.6 raps per ura kilowat dils clients. Tenor la lescha energia alpina fixescha il cussegl da vischnaunca quella tariffa sin proposta dalla suprastonza communal. La strategia dalla proprietaria preveda d'augmentar quella tariffa sin 1.0 raps per ura kilowat naven digl onn 2022. L'organisaziun Elcom ha aunc d'approbar quella tariffa.

La gronda cumpart da quella entrada registrescha l'energia alpina cun in grond client. Sch'ins pren las vischnauncas vischinontas sut la lupa, savein nus constatar che nossa tariffa schai pil mument sut la media. Aschia savein nus senz'auter augmentar quella tariffa sin 1.0 raps per ura kilowat, quei era sin fundament dalla strategia dalla proprietaria.

Debatta d'entrada:

Ei dat negina debatta d'entrada

Tractaziun:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

D'augmentar las taxas ei buca gest ina mesira fetg populara. Jeu hai fatg la breigia da cumparegliar la tariffa cun autras vischnauncas. La vischnaunca da Medel/Lucmagn incassascha negina tariffa, tier la vischnaunca da Val. s. Pieder schai la tariffa tier 1.0 raps per ura kilowat ed a Flem tier 0.8 per ura kilowat. Jeu hai calculau tgei ch'igl augment munta per miu tenercasa. Ei seresulta in surpli da cuosts da frs. 15 per onn. Sco il president communal ha explicau, registrescha l'energia alpina la maioritad dallas entradas entras in grond client. Jeu vi era menziunar en quei connex che l'energia alpina ha reduciu il prezi d'electricitad. Ei duei buca daventar disa ch'ins augmenta regularmein las taxas. Tenor miu meini savein nus giustificar quell'adattaziun, la tariffa vegn aschia adattada al nivel dallas vischnauncas vischinontas. Denton duei ei buca vegnir aschi lunsch ch'ei dat mintga dus ni treis onns in augment - taxas paga numnadamein negin bugen.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Sco il cusseglier Otto ha menziunau, astgan las taxas buca vegnir augmentadas regularmein. L'argumentaziun dalla suprastanza communal giustifichescha in augment. Sche nus persequitein las vischnauncas vischinontas ei la tariffa fetg bassa. Era tier la vischnaunca da Medel/Lucmagn ni tier la vischnaunca da Flem schai la tariffa sin in bass nivel. Igl ei da supponer che quei ei aschia, damai che quellas vischnauncas disponan d'ina atgna ovra. Era la vischnaunca Tujetsch secatta en quella categoria. Jeu hai legiu el messadi che la suprastanza communal ha l'intenziun d'impunder ils daners che seresultan cugl augment dalla tariffa per parcellas che vegnan silsunter schadas vi en dretg da baghegiar. Intenziunescha la suprastanza communal da cumprar las parcellas eifer il marcau liber ni preveda ella da nezegiar la revisiun dalla planisaziun locala per metter sut squetsch las personas privatas da vender las parcellas. Sche quei fuss l'intenziun, sai jeu buca sustener igl augment dalla tariffa.

Martin Cavegn, president communal:

Ils daners che seresultan ord igl augment dalla tariffa ein buca destinai per in intent. Pil mument essan nus fatschentai cun la revisiun dalla planisaziun locala, nua che nus havein d'exxonar dabia parcellas da baghegiar. Nus havein inoltrau l'emprema proposta (*sboz dalla revisiun*) per preexaminaziun agl Uffeci da planisaziun locala. Nus vegnin segiramein buca a far maldiever dalla revisiun el rom digl acquist dallas parcellas. La suprastanza communal cumpra las parcellas eifer il marcau liber. A Tujetsch eisi numnadamein ina sfida da cattar ina habitaziun che corrispunda als giavischs d'ina famiglia. Cun metter a disposiziun parcellas per surbaghegiar vulein nus migliurar intec quella situaziun. Nus havein tratg en pliras offertas da personas privatas. Cura che tut ei sclariu, vegn la suprastanza a suttametter al cussegl da vischnaunca la fatschenta per la cumpra dallas parcellas. Pil mument essan nus era en contractivas culs responsabels dall'Alptransit SA per acquistar ina gronda parcella situada ella zona d'industria.

L'exxonaziun dallas parcellas ei cumbinada cun lavur supplementara, di per di havein nus da sclarir damondas en quei connex: Astg'ins baghegiar sin ina parcella, priu il cass ch'igl ei previu d'exxonar tala? La devisa dalla suprastanza communal ei dar schar construir casas aschi ditg sco la nova zona da planisaziun ei aunc buca en vigur.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Tenor miu meini eisi uss il falliu mument d'augmentar las taxas suenter che pliras interpresas han giu da cumbatter culla pandemia da corona. Cheutras seresultan numnadamein cuosts supplementars per quellas interpresas. Ei setracta zuar d'ina mudesta summa, denton puoz e puoz fan era pultaun. Per mei ei quei il falliu signal ella actuala situaziun. Ord quei motiv proponel jeu da desister sigl augment dalla tariffa.

Votaziun davart la proposta da Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Il cussegl da vischnaunca decida cun 1 vusch (*gie*) encunter 10 vuschs (*na*) da renviar la proposta che preveda da desister sigl augment dalla tariffa.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca decida cun 9 vuschs encunter 2 vuschs da fixar la tariffa per far diever dil funs e terren (*art. 35 – lescha energia alpina*) naven digl onn 2022 sin 1.0 raps per ura kilowat.

5. Tractanda Molocs ella vischinonza dalla Tgès'Alva

Presentaziun dalla tractanda entras Guido Monn, genau:

Tier ils molocs setracta ei d'ina interessanta tematica che fatschenta nus dapi entgin temps. Il scavament ch'ei vegnius fatgs ils davos dis datier dalla Tgès'Alva, havess buca astgau succeder. La suprastanza ha buca surdau quella incarica ad ina interpresa. Jeu hai fatg attents las personas responsablas ch'ils molocs ein pér oz sin gliesta da tractanda. Sco vus haveis saviu intervegnir ord il messadi, havein nus retschiert plirs resuns dils vischins e dil vischinadi da Sedrun suenter ch'els han fatg persenn ch'il liug per la dismessa da miardas sut Tgès'Alva vegni aboli. L'intenziun dalla suprastanza communal ei da risguardar ton pli ils giavischs e basegns dalla populaziun e da buca semplamein plazzar ils molocs en in liug. Ord quei motiv havein nus elavurau ina nova sligiazion, la quala preveda da plazzar dus molocs sut la Tgès'Alva. La nova sligiazion possibilitescha al camiun da semanar andantamein, cura ch'el ei sin via da rimnada. La segirtad da quel ei medemamein garantida. La hetta da miardas fa buca gest ina biala pareta e corrispunda buca als basegns dad oz. A liunga vesta vegn il sistem da molocs favorisau muort la tecnica da svidar il rumien. Ultra da quei va quei object buca bein a prau cul maletg dil vitg. Il credit d'impegn ella summa da frs. 215'000.- ch'il cussegl da vischnaunca ha concediu pil project dils molocs savein nus era tener en, schegie ch'ei dat ina midada el rom dil project.

Debatta d'entrada:

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Nies vitg ei nies curtin, nies spazi da viver e nossa carta da viseta. Nus duessen perquei ver quitaun da quei ambient. Nua ch'igl ei previu da plazzar ils dus molocs, setracta ei d'in liug sensibel situaus el coc dil vitg da Sedrun. Igl october 2020 ha il cussegl da vischnaunca dau claras directivas arisguard ils molocs, numnadamein da schurmegiar il maletg dil vitg e da reducir ils loghens per la dismessa da miardas. Pil mument ei la suprastanza communal ell'execuziun dalla fatschenta ed ei dat certas reclamaziuns da vischins. Perquei duess la strategia fixada dil cussegl da vischnaunca tuttenina valer nuot pli e vegnir midada tenor il giavisch da singulas personas privatas. Quei munta dar suenter a mintga squetsch e mintga vent che sufla encunter cura ch'ins vul exequir decisiuns politicas. Aschia astga politica buca funcziunar. Il cussegl da vischnaunca ha claramain decidiu da schurmegiar il liug datier dalla Tgès'Alva

a caschun dalla tractaziun. Ussa duess il conclus da quei gremi semplamein vegnir ignoraus? Ei ha dau entginas reclamaziuns, novs aspects dat ei denton negins. Atgnamein fussi gnanc d'entrar sin quella tractanda. Il november vargau ei quasi la medema proposta stada sin meisa sco oz e nus havein renvieu quella. Ei para intec sco sche la suprastanza communal empruass entochen ch'il cussegl da vischnaunca di "GIE" a quella sligiazion pli che schliata. Per mei fussi buca capeivel, sch'il cussegl da vischnaunca dess oz il tgau ed ignorass tuttenina tut sias objecziuns ch'el ha giu tochen oz enviers quella proposta. Jeu sun ina persuna aviarta per sligiazions e cumpromiss. Ord quei motiv vi jeu buca schar ir aschi lunsch e gnanc entrar silla tractanda. Il cussegl da vischnaunca duei discussiunar la tematica. La proposta dalla suprastanza communal sa denton buca esser la sligiazion. Ei setracta d'in quartier da tempru unica cun gruppas da baghetgs agricols autentics e cun bialas casas tradiziunalas. Deplorabla-mein han ins tartignau quei maletg, en special cun tschentar en liug prominent la staziun da trafo. La hetta da miardas fa era buca gest ina biala pareta. Ed uss ha la suprastanza communal aunc l'intenziun da construir vitier dus molocs en quei liug ed aschia cargar quei liug cun ulteriura infrastruc-tura pauc attractiva. Quella sligiazion ch'ei oz sin meisa, ei miserabla e tartogna aunc pli fetg igl aspect dil quartier. Avon ch'ei vegn installau molocs en quella vischinonza, eisi da sligiar ils sbagls ch'ins ha fatg gia pli baul – pia las greveziass existentas (*staziun da trafo, hetta da miardas*). Igl ei d'elavurar ina sligiazion da funs ensi, la quala cumpeggia da spazzar la hetta da miardas ed ina varianta cuntenteivla per la staziun da trafo. Quei vul dir cun auters plaids ch'igl ei da prender enta maun tuttas problematicas da quei liug. Tenor miu meini fuss ei prudent da trer en in pareri d'in cusseglader da baghegiar. Sch'ina persuna privata mida zatgei vid siu baghetg el coc dil vitg, eis ella obligada da procurar per in tal pareri. Sche la vischnaunca pretenda aschi bia dil privat, duess ella sezza era schar reger il dui quitau cura ch'ella baghegia en loghens sensibels. Concludend sai jeu dir che la proposta dalla suprastanza communal sa buca esser la sligiazion. Nus savein construir in liug per la rimnada da miardas en quella vischinonza, denton ston las greveziass existentas en quei liug medemamein vegnir sligiadass en quei con-nex.

Tractaziun:

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

A caschun dalla seduta dil cussegl da vischnaunca digl october 2020 hai jeu proponiu da sligiar ils dus loghens Tgès'Alva e Niregl e dad engrondir il liug pli central sper il Sontget dils Gedijs. Mia intenziun ei stada da reducir ils loghens da rimnada, cun quei che quels schaijan ualtier datier in da l'auter. Jeu hai ina certa capientscha pils giavischs dils convischins. La suprastanza ei dil meini dad ademplir ton sco pusseivel ils giavischs e basegns dalla populaziun. En quei senn e per survir tuts convischins egualmein sundel jeu dil meini che tuts treis anteriurs loghens duein vegnir manteni. Muort la munconza da plaz sper il sontget dils Gedijs propona la suprastanza uss da plazzar dus molocs sut Tgès'Alva. Tenor miu meini fa ei buca senn d'installar leu dus molocs. Il cussegl da vischnaunca ha era giu decidiu dad encurir in liug alternativ per la Tgès'Alva. Jeu hai era patertgau vid la cussegladra da baghegiar. Ella zona dil vitg vegn la cussegladra tratga neutier tier mintga damonda da baghegiar da persunas privatas. Ei quei buca era il cass tier fatgs da baghegiar dalla vischnaunca? Tgei motivaziun schai davos il liug proponiu sut Tgès'Alva? Fuss ei buca pusseivel d'installar il moloc gest sper il stabiliment actual? Jeu proponel da plazzar enstagl da dus molocs a Tgès'Alva mintgamai in moloc el contuorn sut Tgès'Alva ed in moloc a Niregl (*loghens actuals*).

Guido Monn, gerau:

In liug a Sedrun-Sura vegn buca en damonda, damai che la via per la rimnada dallas miardas ei allura memia liunga. Il meglier ei da plazzar ils molocs gest sper la via cantunala ni datier da lezza. Quei lev-giescha la rimnada dallas miardas entrass ils camiuns. Il cussegl da vischnaunca ha strihau il liug a Ni-regl. Igl ei stau sin meisa da lezzas uras da mantener il liug el contuorn dalla Tgès'Alva ni d'anflar ina

megliera sligiazion. Sin fundament da quei conclus havein nus buca intercuretg auters loghens. Nus havein ademplier l'incarica dil cussegl da vischnaunca. Suentar ch'il cussegl ha decidu dad abolir il liug per la rimnada a Tgès'Alva, havein nus retschiert differents resuns dils vischins. Nossa intenziun ei da far politica che corrispunda als basegns dils vischins, aschia che nus havein sin fundament da quels resuns aunc inagada elavurau ina autra sligiazion respectivamein adattau il concept per la rimnada da miardas. Jeu sun dil meini che nus havein uss ademplier cumpleinamein nossa incumbensa.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Ei setracta cheu d'in bi plaz datier dalla Tgès'Alva. Sco jeu hai sez saviu observar, vegn en quei quartier mo quella sligiazion en damonda, autruisa sa il camiun buca semantar. Spazzar la staziun da trafo vegn buca ad esser pusseivel. Jeu sundel era dil meini che quei ei buca in bi object, cheu anflein nus denton segiramein ina sligiazion per migliurar tal. Ultra da quei sai jeu s'accordar culla sligiazion d'installar in moloc en quella vischinonza.

Nus essan representants dil pievel. Jeu hai giu differents discuors cun plirs vischins davart la situaziun sut Tgès'Alva. A mi croda buca in dent ord la cruna cun prender oz aunc inagada ina nova decisiun davart ils loghens pils molocs (concept per la rimnada da miardas). Jeu sai sustener la proposta che preveda d'installar sulettamein in moloc a Tgès'Alva, da far pli bi quei plaz, d'installar in moloc a Niregl e dus molocs sper il Sontget dils Gedijs. Quei ei d'ina sligiazion da cumpromiss. Nus essan obligai da discussiunar oz quella tematica da rudien, schiglioc pren quella fatschenta mai ina fin.

Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca:

Jeu sai s'accordar cun las propostas dils cussegliers Guido ed Otto. Sch'ins elavurescha ina sligiazion, allura ina che corrispunda als basegns d'entira populaziun respectivamein da tuts quartiers en quella circumdonza. Ord quei motiv sundel jeu era dil meini da plazzar in moloc a Niregl, in moloc ella vischinonza dalla Tgès'Alva e dus molocs sper il Sontget dils Gedijs.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu mon d'accord cun quella sligiazion. Jeu giavischel denton che las grevezijs existentas vegnien eliminadas. Sche nus fixe in da niev in liug per la dimessa da miardas, allura savein nus era gest metter en uorden quellas caussas. Mia proposta va pia aunc pli lunsch. Jeu proponel d'installar in moloc ella vischinonza dalla Tgès'Alva, d'eliminar las grevezijs existentas (*hetta da miardas, staziun da trafo*) e d'incaricar la suprapostanza communal d'elaborar in concept correspondent persuerter.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Ha la suprapostanza gia giu contact cun l'energia alpina pervia dalla staziun da trafo?

Guido Monn, gerau:

Gie. La dislocaziun da quella staziun da trafo caschuna cuosts ella summa d'entgins frs. 100'000.- e stat buca en relaziun. Ina tala dislocaziun fuss era cumbinada cun in pli grond scavament.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Quei ein damondas che nus stuein buca sligiar eifer il cussegl da vischnaunca, mobein ch'ein da sclarir sur igl entir project ora. En auters loghens han ins era dislocau talas staziuns. En in tal liug cun potenzial

da svilup, fuss ina dislocaziun dalla staziun en mintga cass da trer en consideraziun. La vischnaunca savess era separticipar a quels cuosts cun ina contribuziun unica.

Simon Beer, cusseglier da vischnaunca:

Jeu sai sustener las propostas dils cussegliers Guido ed Otto. Jeu proponel d'installar in moloc ella vischinonza dalla Tgès'Alva, dus molocs sper il Sontget dils Gedijs ed in moloc a Niregl. La staziun da trafo duei vegnir travestgida, aschia ch'ella va bein a prau cul maletg dil vitg. Jeu appeleschel en quei connex da ver fidonza ella suprastanza communal, la quala ei responsabla per l'execuziun dallas fatschentas.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

La proposta dil cusseglier Simon cumpeggia buca la hetta da miardas – Tgei capeta cun lezza? Eisi previu da spazzar tala?

Simon Beer, cusseglier da vischnaunca:

La hetta da miardas duei vegnir spazzada ni travestgida. Ei stat scret el messadi per mauns dil cusseglier da vischnaunca ch'igl ei previu da travestgir quei object.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Per mei ei quella proposta buca diltut clara. Igl ei impurtant che nus stipulein claras propostas per evitar pli tard malcapientschas.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Ei setracta cheu d'in bi quartier, la Tgès'Alva, il museum ed ulteriurs bials objects secattan en quella circumdonza. Ultra da quei traversan biars hosps quei quartier. In tal bi plaz sco sper la Tgès'Alva havein nus buca biars ella Val Tujetsch. Nus savein pil mument buca tgei decisiun prender el rom da quella fatschenta. Ord quei motiv proponel jeu da schar elavurar ina sligiazion adattada per quei quartier. Igl ei numnadamein impurtant da dar quita a tals loghens prezios, aschia ch'entgins daners per ina studia vegnan segiramein bein d'engrau.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu proponel d'installar in moloc sper la Via Alpsu sut il quartier da Niregl (liug existent) e d'incaricar la suprastanza communal d'elavurar in project che preveda:

- ella vischinonza dalla Tgès'Alva in liug per la dismessa da miardas cun in moloc;
- da sligiar las grevezias existentas ella vischinonza dalla Tgès'Alva: Spazzar la hetta da miardas existenta e dislocar la staziun da trafo ni elavurar ina autra sligiazion, aschia che quella va bein a prau cul maletg dil vitg.

Simon Beer, cusseglier da vischnaunca:

La sligiazion digl Arno ei ord mia vesta memia cumplicada. Jeu proponel d'installar in moloc ella vischinonza dalla Tgès'Alva ed in moloc a Niregl sco era da travestgir la staziun da trafo aschia che quella corrispunda al maletg dil vitg.

Votaziun davart la proposta da Simon Beer, cusseglier da vischnaunca:

Il cussegl da vischnaunca decida cun 4 vuschs (gie) encunter 7 vuschs (na) da renviar la proposta che preveda d'installar in moloc ella vischinonza dalla Tgès'Alva ed in moloc a Niregl sco era da travestgir la staziun da trafo aschia che quella corrispunda al maletg dil vitg.

Votaziun davart la proposta dad Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Il cussegl da vischnaunca decida cun 6 vuschs (gie) encunter 5 vuschs (na) d'installar in moloc sper la Via Alpsu sut il quartier da Niregl (liug existent) e d'incaricar la suprastanza communal d'elavurar in project che preveda:

- ella vischinonza dalla Tgès'Alva in liug per la dismessa da miardas cun in moloc;
- da sligiar las grevezas existentas ella vischinonza dalla Tgès'Alva: Spazzar la hetta da miardas existenta e dislocar la staziun da trafo ni elavurar ina autra sligiazion, aschia che quei object va bein a prau cul maletg dil vitg.

6. Tractanda Credits per parcadis e vias

Presentaziun dalla tractanda entras Guido Monn, genau:

Credit supplementar per las lavurs dil contuorn dalla Residenza Dulezi

Il credit per las lavurs dil contuorn dalla Residenza Dulezi ei vegnius surtratgs per ina summa da frs. 121'238.-. Ils cuosts ein denter auter seresultai, damai ch'ins ha construiu in auter access. Ei ha plinavon dau lavurs supplementaras tier il contuorn. Tuttas lavurs ein aunc buca terminadas. Igl ei aunc da catramar il parcadi denter la Residenza Dulezi e la Banca cantunala, plinavon eisi da marcar quels ed installar las uras da parcar. Per quellas lavurs ein cuosts ella summa da frs. 100'000.- calculai. Per saver cuvierer tut ils cuosts basegna la suprastanza in credit supplementar ella summa da frs. 221'238.-.

Sanaziun dils parcadis sper la punt Drun

Il catram dil parcadi situau sper la punt Drun secatta buca en in bien stan. Ina sanaziun ei urgenta. Sper la sanaziun eisi previu da migliurar l'illuminaziun sco era da plazzar duas staziuns per cargar autos d'electricitad. Vinavon eisi planisau d'adattar il parcadi alla via cantunala e da menar giu las auas dil plaz. Ils cuosts approximativs per quei project muntan a frs. 200'000.-.

Parcadis ella vischinonza dil Bogn Sedrun

Sper il Bogn Sedrun havein nus previu da construir siat novs parcadis. Nus savein perseguitar ch'ei vegn adina puspei parcau selvadi sigl intschess da quei quartier. Ultra da quei ei igl access dalla casa (el nord) buca reglaus. Culs novs parcadis savein nus porscher a quellas personas ina pusseivladad da parcar ed igl access vegness reglaus e marcaus. Era han ins previu d'installar ina cazzola sco era ina staziun per cargar autos d'electricitad (e-autos) en quei liug. Ils cuosts per quei project ein calculai cun frs. 110'000.-.

Sanaziun Via Prau Cumin

La sanaziun dalla Via Prau Cumin ei d'ina vart necessaria per garantir in meglier access al campadi Rein a Rueras. Ils responsabels dil campadi han numnadamein l'intenziun d'engrandir lur purschidas e

da modernisar l'infrastructura. Da l'autra vart ei la via buca ideala per better ora la neiv cun la fresa. Per-via munconza da cruschadas han ins stuiu untgir ora els praus e caschunau leu donns. Ord quei motiv eisi previu da construir en dus loghens ina untgida per garantir ina buna circulaziun dil traffic. Sche nus havein gia persunas ch'ei promptas d'investar en nossa regiun, eisi nuot auter che giustificau da por-scher maun a quellas. Ils cuosts per quella sanaziun ein previ cun frs. 160'000.-.

Niev access alla parcella nr. 2710

Igl access existent alla parcella ademplescha buca als basegns e stat dapi plirs onns en discussiun. Igl access ei malsegirs, quei oravontut durant igl unviern. Ord quei motiv ha la suprastanza communal elavurau ina sligiazion per in niv access. Ils impressaris van d'accord cun quella varianta che possibilitescha als camiuns in optimal access als luvratoris. Dasperas eisi era previu da far uorden cun il cagliom el contuorn. Ils cuosts per la nova via ein calculai cun frs. 96'000.-.

Debatta d'entrada:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Jeu hai ina damonda en connex culs parcadis. Eisi previu d'installar uras da parcar sil parcadi sper la Residenza Dulezi e sil parcadi sper la punt Drun? Jeu sun dil meini che quei ei segiramein prudent en certs loghens – ei regia aschia pil pli ina megliera disciplina. Certs parcadis duein denton star vinavon a disposiziun gratuitamein als hosps ed ad autras persunas. Da quels parcadis sco tals situai sut la Tgèsa communal basegna nossa vischnaunca numnadamein era. Ina sanaziun dil parcadi sper la punt dil Drun stat buca en damonda. Co vesa ei ora culla tualetta publica – Eisi previu da sanar quella? La tualetta fa buca gest ina buna pareta. Da catramar la Via Prau Cumin fa era basegns, cheutras savein nus garantir in bien access al campadi durant la stagiun d'unviern. Il parcadi pils passlungists situaus sper la serenera secatta buca en in bien stan, oravontut da malauras ni cura che la neiv liua eisi buca emper-neivel da parcar leu. Haveis vus fatg ponderaziuns da migliurar il parcadi per quels che fan cuorsa liunga?

Tractaziun:

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Il parcadi sper la punt Drun ha per mei emprema prioritad tier ils projects presentai. Aschia savein nus terminar diversas lavurs da renovaziun el center dil vitg. Mias damondas: L'altezia dil parcadi vegn adattada, dat ei cheutras era ina nova fundaziun? Ei il schurmetg viers il Drun sufficients ni ein aunc mesiras supplementaras previdas?

Da principi eisi da beneventar che la suprastanza vul migliurar la zona d'industria. Tiel project presentau setracta ei denton mo dad ina renovaziun parziala. L'Alpransit SA ha terminau sias lavurs ella zona d'industria gia dapi in tschuat onns. Pliras interpresas han documentau il basegns da plaz sco era la situaziun malcuntenteivla arisguard igl access. Tut quellas damondas ein pendentas ed ei fuss indicau d'anflar ina sligiazion cuntenteivla per tuts involvai e quei sur igl entir intschess dalla zona d'industria. Tgei ei la motivaziun da migliurar mo parzialmein la situaziun ella zona d'industria? Tgei finamira ha la suprastanza communal ed en tgei temps preveda ella da sligiar tuttas pendenzas? Il president communal Martin ed il gerau Guido han cuort menziunau la cumpra pendenta dil territori el vest ch'ei en possess dall'Alpransit SA. Co vesa la situaziun actuala ora pertuccont l'enazonaziun dil terren el vest sco cumpensaziun pil terren egl ost che duei vegnir renaturalisau? Quei ei ina premissa per anflar ina buna sligiazion.

Patric Deragisch, cusseglier da vischnaunca:

Ella vischinonza dil Bogn Sedrun secattan 50 entochen 60 parcadis. 24 parcadis ein reservai pil Bogn Sedrun (duas terrassas). La necessitad da construir ulteriurs parcadis en quella vischinonza ei tenor miu meini buca dada.

Guido Monn, genau:

El concept da parcar vegnin nus a stipular, nua ch'ins astga parcar sco era tgei parcadis che vegnan asfaltai. Tut quei havein nus aunc da definir. Ei vala era d'indicar en leu las zonas blauas e las zonas alvas. Il sboz (concept da parcar) ei sin meisa. Ultra da quei ha la suprastanza communal previu da relaschar in regulativ da taxas. Ei setracta cheu dalla basa legala, la quala vegn applicada per dar castitgs.

Las lavurs vid la tualetta publica ein aunc buca finidas. Silla proxima stad eisi previu da terminar quellas.

La situaziun dil parcadì sper la serenera stuein nus per tut prezi migliurar, aschia ch'ìls passlungists san far diever d'optimals parcadis l'auter unviern.

Il parcadì sper la punt dil Drun vegn mo ulivaus parzialmein. La fundaziun vegn buca remplazzada. Egl ual Drun eisi previu d'alzar il rempar respectivamein da plazzar ina retscha da crappa d'ina altezia da rodond 50 cm. Cheutras duei la segirtad esser garantida.

Ìls responsabels dil campadi Rein han surdau l'incarica all'Axpo da better ora la neiv duront igl unviern. L'actuala via ei buca ideala per la dismessa da neiv, damai ch'ei vegn secruschau per part el prau. Ord quei motiv havein nus previu da catramar quella.

La damonda a vesta dils parcadis sper il Bogn Sedrun ei giustificada. Plirs habitonts en quei quartier disponan da negins parcadis. L'intenziun dil project ei da possibilitar a quellas persunas da parcar en quella vischinonza. Igl ei era previu da construir in meglier access pils vischins. Nus havein pil mument negina basa legala per dar castitgs a persunas che parcan lur auto silla terrassa situada sur il Bogn Sedrun. Il concept da parcar vegn a cumpigliar in tal regulativ.

Patric Deragisch, cusseglier da vischnaunca:

Mo pervia la dismessa da neiv eisi buca necessari da catramar la Via Prau Cumin. Tenor miu meini eisi pusseivel da rumir la neiv silla via existenta senza gronds problems.

Guido Monn, genau:

Tier la damonda dil cusseglier Guido: Ei setracta d'in unic project tier la via d'access. Nus savein buca suttametter in project al cussegl da vischnaunca, nua che treis ni quater parternaris ein cumpigliai e che pertucca parcelas ch'ei gnanc en possess dalla vischnaunca.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Las problematicas arisguard la zona d'industria ein dapi tschun onns pendentas. Zacu eisi da prender enta maun quellas. La situaziun sto vegnir migliurada, oravontut las pendenzas en connex cun l'enazonaziun.

Dil reminent ei la lingia da tensiun aulta vegnida dislocada avon plirs onns cun impunder ina brava summa gest ord il motiv per realisar la nova zona d'industria. Sper la vischnaunca e l'Alptransit SA ein tuts uffecis cantunals e federals stai involvai ed ei fa surstar che quella pendenza dall'enazonaziun va aschi vess. Jeu supplicheschel dad intervegnir tiel cantun en caussa. La situaziun ei veramein fetg malcuntenteivla. La vischnaunca da Tujetsch dispona dalla mendra zona d'industria en Surselva.

Guido Monn, genau:

Martin ha già fatg squetsch tier ils uffecis cumpetents. L'Alptransit SA ei pronta da vender la parcella corrispundenta. Uss stuein nus aunc spitgar la decisiun dil cantun arisguard la revisiun dalla planisaziun locala. Probablamein vegnin nus buca a saver engrondir la zona d'industria, mobein sulettamein da realisar ina zona da deposit.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Nus havein da decider oz davart ina summa totala da frs. 732'800.- (4 credits). El rom dalla tractaziun essan nus obligai da trer en consideraziun tgei investiziuns ch'ei veramein necessarias. Ei basegna numnadamein ina certa precauziun el rom dallas investiziuns, damai che pliras stattan avon porta. Sper il Bogn Sedrun secattan già plirs parcadis, drova ei veramein ulteriurs parcadis en quei liug? Duront il temps da Nadal ed il fevver ei il parcadi occupaus, la maioritad digl onn ei quel denton vits. Igl ei buca convegnent da construir parcadis per in aschi cuort spazi. La dismessa dalla neiv silla Via Prau Cumin duess buca caschunar problems. La Via Surrein ei era buca asfaltada e la dismessa da neiv funcziun-scha detg bein sin quei tschancun. Investar ina tala summa – ei quei prudent ella situaziun actuala? Tgei fagein nus, sch'il campadi realisescha la finala buca il project? Ultra da quei proponel jeu da sparter la summa da credit tier la proposta alinea b): b¹) frs. 200'000.- per la sanaziun dil parcadi sper la punt Drun e b²) frs. 110'000.- per la construcziun dils parcadis ella vischinonza dil Bogn Sedrun. Cheutras sa il cussegl da vischnaunca decider davart mintga project.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

La sanaziun dil Bogn Sedrun stat avon porta. Muort motivs da plaz (endrizzament d'il plazzal) eisi convegnent da construir parcadis pèr suenter quella sanaziun. Tier la Via Prau Cumin eisi tenor miu meini meglier, sch'ins tila en consideraziun da catramar quei tschancun cura ch'il project dil campadi Rein ei terminaus ni parallel culla realisaziun da tal, schiglioc pitescha la via.

Simon Beer, cusseglier da vischnaunca:

La Via Prau Cumin ei construida cun catram reciclau, ei setracta cheu dalla megliera sort material suenter il catram. Jeu proponel da stuschar ora la sanaziun entochen ch'il campadi Rein ha realisau il project.

Votaziuns:

- a) Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da conceder in credit supplementar ella summa da frs. 221'238.- pil project Parcadi ed ambient Dulezi.**

La fatschenta vegn suttamessa al referendum facultativ (art. 17 alinea d tenor la costituziun communal).

- b¹) Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 200'000.- per la sanaziun dils parcadis sper la punt dil Drun (sper via principala).**

- b²) Il cussegl da vischnaunca decida cun 9 vuschs encunter 2 vuschs da buca conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 110'000.- per la construcziun dils parcadis ella vischinonza dil Bogn Sedrun.**

- c) Il cussegl da vischnaunca decida cun 8 vuschs encunter 3 vuschs da buca conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 160'000.- per la sanaziun dalla Via Prau Cumin.**

- d) Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 96'000.- per la construcziun dil niev access sigl areal dalla zona d'industria (parcella nr. 2710).

7. Tractanda Orientaziuns

Martin Cavegn, president communal:

Sedrun Mustér Turissem (SMT)

Las davosas jamnas essan nus stai en contractivas cullas pendicularas e la Viafier Matterhorn Gotthard concernent la carta da hosps. L'organisaziun da turissem sa sin basa dallas contribuziuns dallas vischnauncas buca finanziar la carta da hosps. Las vischnauncas han stipulau ella nova cunvegna da prestaziun ina pli bassa contribuziun annuala. Consequentamein retscheiva Sedrun Mustér Turissem pli paucs daners e sto tuttina garantir las prestaziuns. El rom dall'elavuraziun da quella cunvegna han'ins buca examinau cons daners che SMT basegna per la finanziaziun dalla carta da hosps. Las pendicularas sco era la Viafier Matterhorn Gotthard pretendan ina detga summa per includer las purschidas ella carta da hosps. Pigl onn 2021 tonschan ils mieds finansials da SMT buca per offerir omisduas purschidas. Ei basegna in credit supplementar dallas vischnauncas per saver era mo integrar la purschida dallas pendicularas. Il sbagli schai tier las vischnauncas, las qualas mettan a disposiziun a SMT memia paucs daners per las prestaziuns. Igl ei previu da convocar in cussegl da vischnaunca per conceder in credit supplementar sco era per fixar ina pli aulta summa annuala che duei vegnir condescrida a Sedrun Mustér Turissem, aschia che quell'organisaziun sa finanziar las prestaziuns dalla carta da hosps egl avegnir.

Verificaziun dall'elecziun communal:

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

La cumissiun da verificaziun ha controllau il resultat dall'elecziun communal dils 25 d'avrel 2021. Il resultat corrispunda cun ils cedels inoltra.

8. Tractanda Varia

Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca:

Jeu vi far attents ch'ins informescha il campadi Rein ch'ei basegna lubientschas per stabiliments fixs. Priu il cass ch'ei dat ina engrondaziun dil campadi, supplicheschel jeu da risguardar la lingia dalla loipa che meina atras quei circuit, aschia ch'igl ei vinavon pusseivel da far diever da quei tschancun dalla loipa e d'organisar cuorsas.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Jeu hai legiu ier ella Quotidiana pertuccont il tact da mintga mes'ura naven da Cuera viers Glion, dus onns pli tard era viers Mustér. Jeu hai intervegnu ch'ils presidents communs dalla Surselva ein stai involvai en quella tematica. Engraziel fetg per quei engaschi en caussa. Ina buna caussa, denton ei quella sligiazion buca igl iev dil Columbus. Daco? Jeu sedamondel tgei che capeta, sche la glied vegn entochen a Mustér mintga mes'ura, denton leu eisi da spitgar sin il tren viers Sedrun ina mes'ura, cunquei che la Viafier Matterhorn Gotthard curescha buca era mintga mes'ura, silmeins entochen a Dieni? Vinavon sedamondel jeu era, sche nus havein avunda frequenzas per occupar ina fuorma ils trens ella Surselva-Sura? Quels che vulan far diever dil tren, han la damaun gnanc la pusseivladad da far quei, cura che las grondas frequenzas vegnan registradas. Jeu hai cheu enzacontas ideas che gidassen nun-detg da far pli attractiv la Surselva-Sura sco liug da lavur sco era per contonscher pli sempel cun il traffic

public. Pil mument ein quellas colligiazions numnadamein buca fetg attractivas. Persunas che vulan vegnir a luvrar a Tujetsch sillas 7.00 uras naven da Cuera ni Glion han buca quella pusseivladad. Sch'ina persuna partescha naven da Cuera a Sedrun ni era naven da Glion a Sedrun, sche arriva quella pér allas 8.31 uras a Sedrun, quei cun far diever dall'emprema colligiazion dil traffic public. Denton en tgei piazza da lavur san'ins entscheiver a luvrar pér allas 8.31 uras ni allas 9.00 uras?

Igl emprem tren enviers la Surselva parta numnadamein pér allas 7.33 uras naven da Glion. Cheu dess ei per propri pusseivladads fetg semplas per migliurar quei marcantamein. Il tren che parta tenor urari da Cuera allas 5.12 uras arriva a Glion allas 5.50 uras. Sch'ins organissass in bus che partess allas 5.55 uras naven da Glion viers la Surselva-Sura sche fuss quel a Mustér allas 6.40 uras. Sch'il bus che cursescha gia oz, partess 5 minutas pli tard che usitau viers Sedrun, pia allas 6.45 uras enstagl allas 6.40 uras, sche arrivass quel allas 6.50 uras a Sedrun, pia duront las uras usitadas per entscheiver a luvrar la damaun. Ina fetg sempla sligiazion che arvesse a nus ella Sursassiala nundetgas schanzas per gudignar emploiai qualificali che savessen pendular en direcziun cuntraria alla lavur. Nus tscherchein adina glieud qualificada e havein breigias da cattar quellas persunas. Era priu il cass che il resort a Dieni vegn realisau, vegn quella situaziun buca a semidar. Mintgin vul buca habitar a Tujetsch, per l'autra disponan era buca tuts d'in auto. Cun quella varianta savessen nus contonscher che beinenqual persuna vegness a luvrar en nossa regiun. Ils cuosts persunter fussen fetg mudests. Sch'ins tila en consideraziun ch'ei vegn investau actualmein enteifer gnanc 10 onns frs. 70 milliuns ella via dil Pass dil Lucmagn, sche ei ina tala sligiazion persistente era aunc finanziabla. Nus resdein adina da colligiazions dil traffic public, era d'ina varianta dad in tunnel digl Alpsu. Fetg bien, denton tut va memia plaun. Aschia in tunnel vegness tgunsch aviarts sche tut va optimal pér igl onn 2045. Denton tgi drova entochen allura aunc in auto ni far diever dil tren? Sche nus persequitein intec il svilup dalla tecnica, savein nus numnadamein buca dir, co la situaziun vesa ora allura. Jeu vi animar nies president communal da tractar quella tematica a caschun dalla proxima radunonza.

Guido Monn, genau:

La primavera ei arrivada e cunquei entscheivan las lavurs sin intschess communal. Vus haveis dau suatientscha a differentas investiziuns a caschun dalla davosa seduta. Ina part dallas lavurs ein previdas el decuors dil zercladur. Las interpresas pertuccadas vegnan informadas da luvrar, aschia ch'ei dat buca pli gronds disturbis e caneras. Sch'ei fuss tuttina enzatgei malemperneivel, saveis vus s'annunziar nunschenadamein tier igl uffeci da baghegiar.

Patric Deragisch, cusseglier da vischnaunca:

Tgei schabegia culla veglia via dil Drun?

Guido Monn, genau:

La via ei vegnida spazzada e humunisada, la sdrema da catram resta sco senda pils viandonts.

Il president Ignazi Monn siara la 7-avla radunonza dil cussegl da vischnaunca dil trienni 2020/23.

actuar:
Simon Collenberg

president:
Ignazi Monn



Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 08-2020/23 dils 5 da matg 2021

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 08/2020/23 dils 5 da matg 2021

allas 20.00 uras entochen allas 21.45 uras ella halla da gimnastica a Sedrun

Presidi:	Ignazi Monn	
Actuar:	Simon Collenberg	
Dumbravuschs:	Simon Beer e Sabrina Flepp	
Presents:	11 cusseglierAs, total 11 votantAs (<i>absolut pli 6</i>)	
Aspectaturs:	4	
Cusseglers/as:	Simon Beer, Rueras Arno Berther, Surrein Gebharda Berther, Rueras Toni Cathomen, Rueras Otto Curschellas, Sedrun	Sabrina Flepp, Sedrun Guido Friberg, Sedrun Andri Giossi, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Reto Schmid, Sedrun Cyril Steiger, Zarcuns
Suprastonza:	Martin Cavegn, president communal Renato Decurtins, gerau	Guido Monn, gerau Gian-Reto Nufer, gerau Daniel Schmid, gerau
Cumissiu da gestiu:	Primus Deragisch, president dalla cumissiu da gestiu Baseli Huonder, cumissiu da gestiu Severino Solèr, cumissiu da gestiu	
Persunas ufficialas:	Adrian Deragisch, menader menaschi tecnic Judith Decurtins, contabilista Giusep Decurtins, president dil cussegl d'administrasiun energia alpina Ciril Deplazes, meinafatschenta energia alpina	
Perstgisas:	Patric Deragisch, cusseglier da vischnaunca	

Tractandas:

1. Avertura
2. Rendaquens 2020
 - a) Vischnaunca Tujetsch
 - b) energia alpina
3. Orientaziuns
4. Varia

1. Tractanda Avertura

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Sco gia ils davos onns sa nossa suprastanza cun ses responsabels era presentar uonn in fetg bien rendaquen. Igl ei naturamein bia pli emperneivel da presentar in rendaquen cun cefras positivas. Ei dat pli paucas damondas ni objecziuns. Nus savein far persenn ch'il rendaquen dad uonn muossa ina entrada supplementara dalla Confederaziun federala ella summa da frs. 750'000.- per retrer l'aua sutteranna. Quei ei ina summa unica che sesminueschas ils proxims onns sin frs. 250'000.-. Ei setracta cheu d'ina legrevla entrada che fa bein a nossa cassa. Naturalmein astgein nus buca emblidar las fetg bunas entradas dall'energia alpina ed ord il tscheins d'aua ORA. Quei ein naturalmein fetg bunas entradas che suondan onn per onn. Per ils proxims onns suenter il coronavirus sundel jeu in tec spannegiaus co il rendaquen vesa ora. Ei vegn segiramein a muncar enqual entrada ord differentas taglias. Mo aschi lunsch mirein nus buca questa sera.

2. Tractanda Rendaquens 2020

Presentaziun dalla tractanda entras Martin Cavegn, president communal:

Jeu astgel presentar a vus in bien rendaquen. Las cefras ein positivas. Il fetg bien rendaquen ei seresultaus muort las entradas supplementaras dalla Viafier federala ella summa da frs. 750'000.- sco era pervia dalla cumpart dall'energia alpina. Jeu dun cuort in sguard sigl onn 2020. Ils habitonts han saviu retrer igl avrel 2020 lur habitaziuns ella Residenza Dulezi. Dacuort ha il pievel dau glisch verda per la garanzia da deficit. Las lavurs vid la Via dalla Staziun ein vegnidas lantschadas. La procedura da perimeter ei vegnida introducida. Las lavurs vid la Via Strem han ins era saviu terminar igl onn vargau. La Conditoria Sedrun-Switzerland SA ha saviu retrer la nova halla da producciun. Quei ei fetg plascheivel, era a vesta dallas novas plazzas da lavur. L'occurrenza Rheinqueltrail ei vegnida menada atras per l'emprema gada cun grond success. In grond engraziament a tuts ch'ei s'engaschai voluntariamein el rom da quei eveniment e dad autras occurrenzas che han giu liug igl onn vargau. Era il project dil Bogn Sedrun ha fatschentau ils gremis politics. Nus quintein da saver presentar il project el decuors dalla stad 2021.

Las cefras indicativas dalla vischnaunca ein ordvart positivas (*cashflow*: frs. 3'407'398.-, *gudogn*: frs. 1'956'565.-). Il surpli d'entradas ei oravontut seresultaus muort las entradas dils tscheins d'aua, la contribuziun dall'energia alpina e l'entrada supplementara dalla Viafier federala. Ils emprests muntan actualmein a frs. 7'000'000.-. La facultad netta schai tier frs. 9'375'559.-, quei che munta per in singul habitont a frs. 7'465.-. Tier ina vischnaunca cunfrontada cun ina schliata situaziun finanziaria munta quella cefra ad in minus da frs. 5'000.-. Per contonscher quella cefra indicativa savess la vischnaunca Tujetsch aunc far deivets ella summa da frs. 15 milliuns. Sco il plan da finanzas muossa, semovan ils deivets igl onn 2026 sin frs. 16 milliuns, quei che schai oravontut vid l'investiziun previda pil Bogn Sedrun e las sanaziuns dallas vias da quartier. Vus haveis saviu far persenn che las amortisaziuns el quen da gudogn e sperdita muntan sulettamein a rodond frs. 200'000.-. Il motiv persunter ei che la vischnaunca ha buca fatg grondas investiziuns ils davos onns respectivamein che las investiziuns ei vegnidas amortisadas supplementarmein eifer ils onns precedents. Vinavon sa la vischnaunca buca far pli amortisaziuns supplementaras muort las prescripciuns da contabilitad HRM2.

El rom dil quen ha la suprastanza communal fatg certas cudischaziuns specialas. Aschia ei ina summa da frs. 1'000'000 vegnida attribuida sco prefinanziaziun al project dil Bogn Sedrun, frs. 200'000.- supplementarmein al fond per promover il svilup economic. Ultra da quei han ins aunc fatg ulteriuras

cusdischaziuns (cuosts da malaura, cuosts en connex cul coronavirus, pagaments d'ulivaziun en connex cul scandal da construcziun). Il credit pil fussal da plievgia ei vegnius surtratgs per ina summa da frs. 29'341.-. Cheu basegna la suprastanza communal in credit supplementar.

La suprastanza communal ha elegiu Giusep Decurtins sco president dil cussegl d'administraziun e Lucien Stern sco vicepresidente. Jeu fetgel part a quei gremi sco ex-officio. Jeu engraziel cordialmein a Giusep Decurtins per sia buna lavur. El fa gia dapi in liung temps part al cussegl d'administraziun ed ha aschia ina gronda experientscha, dalla quala la vischnaunca astga far diever. Ultra da quei ei il post da revisiun conversa.gr treuhand SA vegnius reelegius pigl onn da fatschenta 2021.

Ils commembers dil cussegl d'administraziun dalla Residenza Dulezi SA ein era vegni elegi. Martin Cavegn, president e Renato Decurtins, vicepresidente ein vegni reelegi. Niev fa Nicole Giossi part al cussegl d'administraziun e remplazza aschia Gian-Reto Nufer, genau.

Jeu engraziel a tuts che han contribuìu a quei bien quen. Quei ei in bien attestat da lavur.

Primus Deragisch, president dalla cumissiun da gestiun:

La cumissiun da gestiun ha l'incumbensa da controllar e d'examinar tut las spartas dall'administraziun communal ed il menaschi finanziel dalla vischnaunca Tujetsch. La revisiun dil quen ei succedida ils 24 e 25 da mars 2021 entras il biro fiduziar Confidar SA Glion.

En ina seduta comunbla cun la suprastanza communal havein nus tractau il quen e discussiunau sur da differentes affars ch'eran buca diltut capeivels.

Nus astgein rapportar uonn d'in legreivel e bien quen 2020. Il gudogn (cashflow) munta a rodund frs. 3.4 milliuns. Aschia han ins era uonn saviu far ina remessa dad frs. 1 miu. per la renovaziun dil bogn e suenter haver fatg las amortisaziuns resta in recav da frs. 1.9 miu. Era grazia allas entradas supplementaras unicas dalla Viafier federala en l'altezia da frs. 750'000.- havein nus astgau scriver quei oreifer gudogn. Quella contribuziun munta egl avegnir a frs. 250'000.- per onn.

Igl onn 2020 ei la contabilitad dil Bogn Sedrun vegnida integrada ella contabilitad dalla vischnaunca. La liquiditad ei cuntenteivla, las obligaziuns a liung temps ein carschidas per frs. 2 miu.. L'entschatta 2020 ein frs. 2 miu. francs vegni pri si per investiziuns previdas. Damai che quellas ein denton aunc buca vengnidas exequidas, ein frs. 1.875 miu. francs vegni parcai ad interim sin in conto da spargn.

Persunal dall'administraziun: Muort midadas da persunal muossa l'administraziun ora in surpli da cuosts da rodund frs. 35'000.00.

Pervia dalla plievgia digl atun ha la vischnaunca astgau registrar in augment dils tscheins d'aua en l'altezia da frs. 468'919.00. Malgrad ch'ei ha era dau donns e cuosts entras la malauras digl october ei il resultat final curdaus ora onz legreivels.

Tier il project "Parcadi ed ambient Dulezi" ei il credit lubius vegnius surtratgs per frs. 121'238.00, tier il project "Fussal da plievgia" per frs. 29'341.00.

Mirond anavos sin la fin fevver 2020 nua che la tematica "Corona" ei era vegnida actuala e brisanta tier nus, l'incertadad, las temas, ils quitaus e nua ch'ils "Points de presse" digl Uffeci da sanadad, dalla Confederaziun e da nossa regenza informavan nus el tact quotidian sur dalla situaziun da Covid, fa ei smarvegliar sco nossa vischnaunca ha dumignau quella situaziun.

Malgard ch'ins ha buca saviu exequir tuttas investiziuns previdas han ils responsabels tuttina realisau bein enqual project per il beinstar da nus tuts.

Quei palpar anavos pass per pass e saver viver sco el temps avon il coronavirus, cun las bunas novas dalla virola, ha dau in stausch buca mo tier nus, mobein era a l'entira Svizra. Nus mirein puspei cun dapli confidanza egl avegnir, essan denton pertscharts con sensibla e rumpeivla la situaziun dil carstgaun ei, e ch'ei drova magari buca bia per metter nossa sanadad, l'economia e nies viver en Svizra onz bein pulstrau en paucs muments en scalgias. Perquei hagies vinavon quita da Vus e stei sauns!

La cumissiun da gestiun admetta in cordial engraziament alla suprastanza communal, a tuttas autoritads e cumissiuns sco era a tuttas colluvreras ed a tuts colluvrers dalla vischnaunca Tujetsch per lur engaschi. In special engraziament alla contabilista Judith Decurtins ed a sia antecessura Karin Bär per lur cumpetenta e buna lavur.

Nus proponin a vus preziadas cusseglieras e cussegliers d'approbar il quen dalla vischnaunca Tujetsch per igl onn da gestiun 2020. (cul dretg da referendum) e da dar scarica alla suprastanza communal, sco era als ulteriurs organs responsabels ed all'administraziun communal. Engrazia.

Debatta d'entrada:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Sco mintga onn savein nus era uonn presentar in bien quen cun in cashflow da frs. 3.4 milliuns. Avon tschun onns havein nus contonschiu in cashflow da frs. 3.3 milliuns. Nus stuein denton relativar quei resultat e buca emblidar che nus havein astgau registrar uonn entradas supplementaras ella summa da frs. 750'000.- dalla Viafier federala. Ultra da quei ha l'energia alpina contribuì ina summa supplementara da frs. 400'000.- cumparegliau cugl onn vargau. Il cashflow ei ils davos onns semuents denter frs. 2 milliuns e frs. 2.5 milliuns. Uonn ei quel lev pli aults. Nossa finamira sto esser da contonscher in cashflow da frs. 2 milliuns. Pli gronds ch'il cashflow ei – pli bia investiziuns che la vischnaunca sa far. Ei vala denton d'esser precauts el rom dallas investiziuns. Igl avantatg ei ch'il cussegl da vischnaunca ha da tractar e decider davart tuts projects (credits d'impegn). Ina anteriura planisaziun da finanzas (el rom dil preventiv) prevedeva in deivet net da frs. 5000.- per onn. Interessant ei che quella cefra indicativa semida onn per onn. La facultad netta ei cun frs. 7'465.- per persuna actualmein fetg aulta. Ei setracta pia d'in fetg bien quen. Jeu engraziel a tuts che han contribuì a quei bien resultat.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Il messadi ha cunteniu fetg detagliu e structurau il curriu e passau digl onn vargau ch'jeu hai legiu cun grond interess. In quen plascheivel ch'ei d'engraziar allas entradas ord la concessiun d'aua ed alla cunderschida dall'energia alpina. Culla concessiun d'aua havein nus astgau registrar uonn entradas da frs. 750'000.- (onns 2018, 2019, 2020). Quella concessiun vegn annualmein a procurar per ina entrada da frs. 250'000.- e quei sur in spazi da 40 onns. Jeu vi admetter en quei connex in grond engraziament a nies anteriur president communal Beat Roeschlin ch'ei semess en cumpleinamein per quella concessiun d'aua. Ins auda meinsvart che certas investiziuns seigien vegnidas tralaschadas ils davos onns, nus stuein denton renconuscher l'impurtonza da quella concessiun d'aua. Senza las entradas ord quella concessiun havessen nus buca contonschiu quei cashflow. Jeu engraziel a tuttas personas che han contribuì a quei bien resultat.

Tractaziun dil quen da gudogn e sperdita 2020:

3290.3130.00 Cultura ulteriur:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Da tgei credit supplementar setracta ei cheu?

Martin Cavegn, president communal:

Ei setracta cheu dalla studia che nus havein schau elavurar per il project casti da Putnengia. Ils cuosts muntan a rodund frs. 6'047.35. Il project ei aunc buca serraus giu.

9630.4430.07 – Immobilias dalla facultad finanziaria

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca.

Daco eisi resultau in augment tier las entradas?

Martin Cavegn, president communal:

Igl augment ei seresultaus muort las entradas dils tscheins d'affittaziun tier la Tgèsa s. Vigeli. Quei ei actualmein igl object che renda il meglier.

Tractaziun dil quen d'investiziuns/bilanza ed annexa 2020:

Ei dat neginas damondas ed objecziuns.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu hai ina pintga supplica en connex cul rapport annual. Nus havein retschert ina survesta davarts ils cuosts da persunal etc. Sch'il quen cunteness ina tabella culs collaboraturs ch'ei engaschai en mintga sparta, havessen nus aunc ina megliera investa el menaschi communal. Jeu proponel d'amplificar egl avegnir il messadi cun quellas indicaziuns, aschia ch'il cussegl da vischnaunca sa aunc far in meglier maletg sur dallas differentas spartas.

Giusep Decurtins, president dil cussegl d'administraziun dall'energia alpina:

Jeu engraziel al cussegl da vischnaunca che Ciril Deplazes ed jeu havein oz il plaid d'astgar presentar il quen da gestiun 2020 dall'energia alpina.

La pandemia dil coronavirus ha menau l'economia svizra il mars 2020 el pli grond «lockdown» dapi la secunda uiara mundiala. Tut las interpresas da provediment d'energia ston saver garantir in menaschi cuntinuau tier pli gronds disturbis, quei era malgrad las restricziuns durant la situaziun actuala. Sut las cundiziuns extraordinarias ed ord motivs da solidaritad ei l'energia alpina sesentida obligada da porscher als clients d'energia ina reducziun dil prezi da 10% sin la furniziun d'energia.

L'energia alpina astga, malgrad quei onn special cun ina situaziun extraordinaria, mirar anavos sin in fetg bien onn da fatschenta. Tier ina sviulta da frs. 9'699'286 ei vegniu contonschiu in cashflow da frs.

2'406'653. Las entradas sminuidas entras il rabat special e las taxas supplementaras adossadas alla vischnaunca en connex cun il niev contract da concessiun reduceschan il cashflow per frs. 212'756.

Quei ei in cuort extract ord il rapport da fatschenta 2020. Da quei rapport haveis vus saviu prender investa e quel vegn era tarmess ora uonn en mintga casada, aschia che la populaziun sa s'informar sur dil curriu e passau .

Ins astga era oz menziunar, che grazia la buna collaboraziun e la speditiva lavur da nies niev president communal Martin Cavegn ensemen culs geraus communals havein nus saviu serrar giu definitiv il contract da concessiun e survegniu dad els ina nova strategia dil proprietari.

Ella strategia dall'energia alpina ei definau che nus vulein alzar la produenziun ecologica e quei duei succeder entras agens cundrezs ni entras participaziuns. Buca emblidar ch'ei sauda era da matenener e modernisar la reit d'energia. Menziun vulein nus era far che nus vulein mantener las plazzas da lavur e dar la pusseivladad da far emprendissadis. Pli bia informaziuns sur dil quen e patratgs dil futur entras il meinafatschenta Ciril Deplazes.

Il cussegl d'administraziun dall'energia alpina ei satisfatgs dil contonschii e che tut ha funcziunau aschi bein senza pli gronds disturbis.

Ei sauda era a mi d'engraziar al meinafatschenta ed agl entir team dall'energia alpina per lur grond engaschi, la buna qualitat da lavur e la loialitad enviers l'interpresa. Era a nossa clientella ed a nos partenaris admettein nus in grond engraziament per la confidanza demussada e per l'attaschadad permanenta enviers l'energia alpina. In engraziell fetg admettel agl anteriur president communal Beat Roeschlin per la buna collaboraziun durant ils davos tschun onns e buca il davos a tuts uffecis ed a tuttas instanzas politicas da nossa vischnaunca per la buna collaboraziun.

Per vossa informaziun:

Il cussegl d'administraziun dall'energia alpina ha tractau ils 6 d'avrel 2021 il quen annual 2020 per mauns dalla suprastanza communal. Alla suprastanza communal havein nus astgau presentar quel ils 13 d'avrel 2021, nua che quel ei vegnius approbaus. L'energia alpina vegn vinavon a sedar tutta breigia per ina buna lavur e per in bien resultat finanziel.

Ciril Deplazes, meinafatschenta dall'energia alpina:

Jeu engraziell per la pusseivladad da presentar il quen. La fatschenta sebase sin las treis spartas: la distribuziun d'energia, la produenziun d'energia ed ils survetschs cun l'installaziun, la planisaziun e la stizun. Ina meins impurtanta fatschenta en connex cun il gudogn ei la reit da distribuziun. Culla reit registrescha l'energia alpina negin gudogn. Cun las entradas cuvrin nus ils cuosts dalla reit (*cuosts da capital, menaschi e manteniment*). Tenor las leschas ed ordinaziuns surordinadas astgein nus era buca registrar in gudogn cun quella sparta. La produenziun d'energia ei la pli impurtanta fatschenta. Cun las duas ovras Val Strem e Val Milà producin nus energia che vegn sustenida entras il «KEV». Quei ei stau ina prudenta investiziun ch'ins ha fatg avon rodond 10 onns. Ella sparta da survetschs ei la maiortad dil persunal engaschaus. Sch'jeu stuessel classificar ord vesta economica las fatschentas retscheiva la produenziun d'energia +++, survetschs + e la reit da distribuziun 0 (neutral).

Il 2020 ei stau in bien onn da fatschenta. Neginas interrupziuns e negins pli gronds accidents, quei ch'ei fetg plascheivel. Fetg legreivel ei che nies anteriur emprendist Yannick Flepp ha gudignau il tetel da campiun svizzer sco electricist. Il niev contract da concessiun cun la vischnaunca havein nus era saviu serrar giu.

Il svilup dil prezi d'energia alla buorsa ei momentan fetg carschents, naven dil schaner 2021 eis el carschius per bunamein 50%. Quei ha dus effects per l'interpresa. Per l'ina sa l'energia alpina vender l'energia per in prezi pli ault, la cumpra dall'energia caschuna denton era dapli cuosts.

Igl avegnir vegn ad esser signaus dall'electricitad. Priu il cass che 80% dalla populaziun a Tujetsch fa diever d'autos d'electricitad en 10 onns, basegna ei ca. 10% dapli energia, pia 1.5 GWh. En cumpa-regliaziun: L'ovra a Val Milà producescha ca. 0.8 GWh. Priu il cass che las pégnas d'ieli vegnessan remplazzadas entras pumpas da calira carschess il diever per 3 GWh. Il remplazzament dallas pégnas d'electricitad procurass denton per ina sminuaziun da 1.5 GWh. En 20 onns basegna la vischnaunca da Tujetsch sur tut ora rodund 3 GWh dapli energia exclus il diever per novs baghetgs.

Las prescripziuns surordinadas han per consequenza che la reit d'electricitad sto vegnir construida cun dapli cabinas da distribuziun. Nus empruein da zuppar quels indrezs aschi bein sco pusseivel. Pli baul consisteva ina colligiazion ord in sempel cabel d'electricitad che menava atras la via e tut ils baghetgs en quella via vegnevan colligai vid il medem cabel. Oz ei quei buca pli lubiu muort la segirtad che vegn garantida entras quels indrezs.

L'energia alpina ha era entschiet a construir ils emprems indrezs fotovoltaics. Quei ei ina part dalla strategia dall'energia alpina. Nus vulein augmentar l'energia producida cul sulegl.

Sco davos vi jeu engraziar a tuttas collaboraturas ed a tuts collaboraturs ch'ei engaschai tier l'energia alpina sco era alla clientella per la loialitad.

Debatta d'entrada:

Ei dat neginas damondas ni objecziuns.

Tractaziun dil quen dall'energia alpina 2020:

Ei dat neginas damondas ni objecziuns.

Votaziuns:

Il cussegl da vischnaunca:

- a) decida unanimamein da conceder in credit supplementar pil project *fussal da plievgia* ella summa da frs. 29'341.-;
- b) approbescha unanimamein la prefinanziaziun ella summa da frs. 1 milliun pil Bogn Sedrun ch'ei vegnida creada ord il gudogn resultau dil quen da gudogn e sperdita 2020. La prefinanziaziun va en favur dil project da sanaziun ed engrondaziun;
- c) approbescha unanimamein l'attribuziun supplementara dalla summa da frs. 200'000 al fond per promover il svilup economic;
- d) approbescha unanimamein il quen digl onn 2020 dalla vischnaunca da Tujetsch;
- e) approbescha unanimamein il rapport da gestiun 2020 dalla vischnaunca Tujetsch;
- f) approbescha unanimamein il quen e rapport da gestiun 2020 dall'energia alpina;
- g) approbescha unanimamein l'utilisaziun dil gudogn dall'energia alpina ella summa da frs. 2'724'959.- che preveda:
 - ina conderschida alla vischnaunca Tujetsch: frs. 1'000'000.-;

- ina attribuziun allas reservas legalas: frs. 30'000.-;
- ed in transport sil niev quen dall'energia alpina: frs. 1'694'959.-

h) decida unanimamein da dar scarica a tuts organs communal ed al cussegl d'administraziun dall'energia alpina.

Quella fatschenta vegn suttamessa al referendum facultativ tenor igl artechel 17 lit. a dalla constituziun communal.

3. Tractanda Orientaziuns

Martin Cavegn, president communal:

Jeu vi aunc prender posiziun sil votum dil cusseglier Otto Curschellas. La suprastanza communal ha mess tier la presentaziun dil plan da finanzas el rom dalla tractaziun dil preventiv 2021 il focus sil deivet per persuna e buca silla facultad netta per persuna. Tier la tractaziun dil quen annual 2020 havein nus midau il scopo e presentau la situaziun dalla facultad netta per persuna. Aschia vesa la grafica ora bia meglier. Quella midada ei succedida sin basa d'ina cussegliaziun dil cantun Grischun.

Jeu vi engraziar a tuts per la confidanza. Ultra da quei admettel jeu in engraziament a Judith Decurtins, contabilista sco era ad Adrian Deragisch, menader menaschi tecnic per lur buna lavur. Medemamein vi jeu engraziar grondamein a Simon Collenberg, menader center communal per la buna lavur.

Residenza Dulezi SA

Tier la Residenza Dulezi SA ei l'intenziun da mussar trasparenza. Ord quei motiv cumpeglia il messadi in rapport da revisiun davart la societad.

Carta da hosps

Sco vus haveis forza intervegniu ellas medias dat ei pliras reacziuns a vesta dalla carta da hosps. Las vischnauncas da Mustèr e Tujetsch vegnan a convocar in cussegl communabel (21-05-2021) per segirar la finanziaziun dalla carta dils hosps egl avegnir.

4. Tractanda Varia

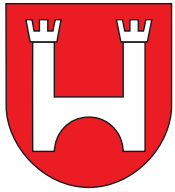
David Flepp, promotur dalla Lia Rumantscha:

Jeu portel salids dalla Lia Rumantscha. Jeu engraziel ch'jeu hai astgau assister a quella seduta. Jeu hai fatg part per sentir il puls. Ins vesa ch'igl ei ina viva discussiun eifer il cussegl. Il president communal ha menziunau la construcziun: "Der Mist ist geführt". Sin romontsch vul quei dir: "La decisiun ei prida".

Il president Ignazi Monn siara la 8-avla radunonza dil cussegl da vischnaunca dil trienni 2020/23.

actuar:
Simon Collenberg

president:
Ignazi Monn



Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
10-2020/2023

Project da bike - credit

Messadi

dalla suprastanza communal a l' cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Prezai cussegliers

1. Situaziun da partenza

La muntada dil velo / bike crescha gia dapi entgins onns. Il bike ha francu siu plaz sco mied da traffic. La muntada sco mied da divertiment pil temps liber e sco purschida turistica crescha fermamein e cuntinuadamein. La damonda suenter e-bikes, la realisaziun da parcs da bikes per affons e giuvenils, novas purschidas dil turissem per vacanzas da bike, ils sforzs da marcaus e lur aglomeraziuns en favur dil traffic plaun ein entgins indezis che demuossan la muntada dil bike. Dapi biabein in onn ha quella muntada aunc survegniu in ulteriur stausch. La pandemia da corona ha sfurzau il pievel ad in niev secunter el temps liber. Vacanzas el lontan ein daventadas scarsas, persunter ein las destinaziuns ellas muntognas vegnidas scuvidas da niev da numerus Svizzers. La stad vargada ha demussau quei trend exemplaricamein. Tonts bikers han ins strusch enzacu percurschiu en nossa destinaziun. Era sin via entaupan ins quasi mintga quart auto cun velos sin tetg.

La destinaziun Sedrun – Mustér dispona oz – silmeins sin pupi - da pliras rutas da bike. Ina purschida cumplexsiva da bike maunca denton cumpleinamein. Sin «Schweiz Mobil», la plattafuorma d'informaziun la pli impurtanta, figureschan la ruta naziunala nr. 1, che traversa nossa entira destinaziun e plinavon treis rutas regiunalas. Bein figureschan quellas sil pupi e sin la plattafuorma digitala numnada, en realitad ein quellas rutas pli u meins inexistentas demai ch'il manteniment ei vegnius tralaschus dil taliter.

Ils responsabels dallas treis vischnauncas *Tujetsch, Mustér e Medel* han fatg persenn quella munconza. Ensemen cun l'organisaziun turistica *SDT*, il *sviluppper regional*, *l'Andermatt Sedrun Disentis Marketing SA* ed accumpignai da representants dalla *Allegra Tourismus GmbH*, ina fatschenta specialisada pil svilup da destinaziuns da bike, vegn elaborau actualmeins in model da fatschenta da bike per nossa destinaziun. Entras l'integrasiun dil sviluppper regional vegnan era las finamiras dil project dil PSG (Program San Gottardo) risguardadas ed implementadas.

2. Finamira dil concept da BIKE

Pil svilup dalla destinaziun eis ei impurtant ch'il concept seigi cumplets, pia che quel risguardi tuts aspects e tuttas mesiras necessarias per in bien prosperar. Las damondas centralas ein definadas, las mesiras per la realisaziun e las responsablads ein medemameins skizzadas e fixadas.

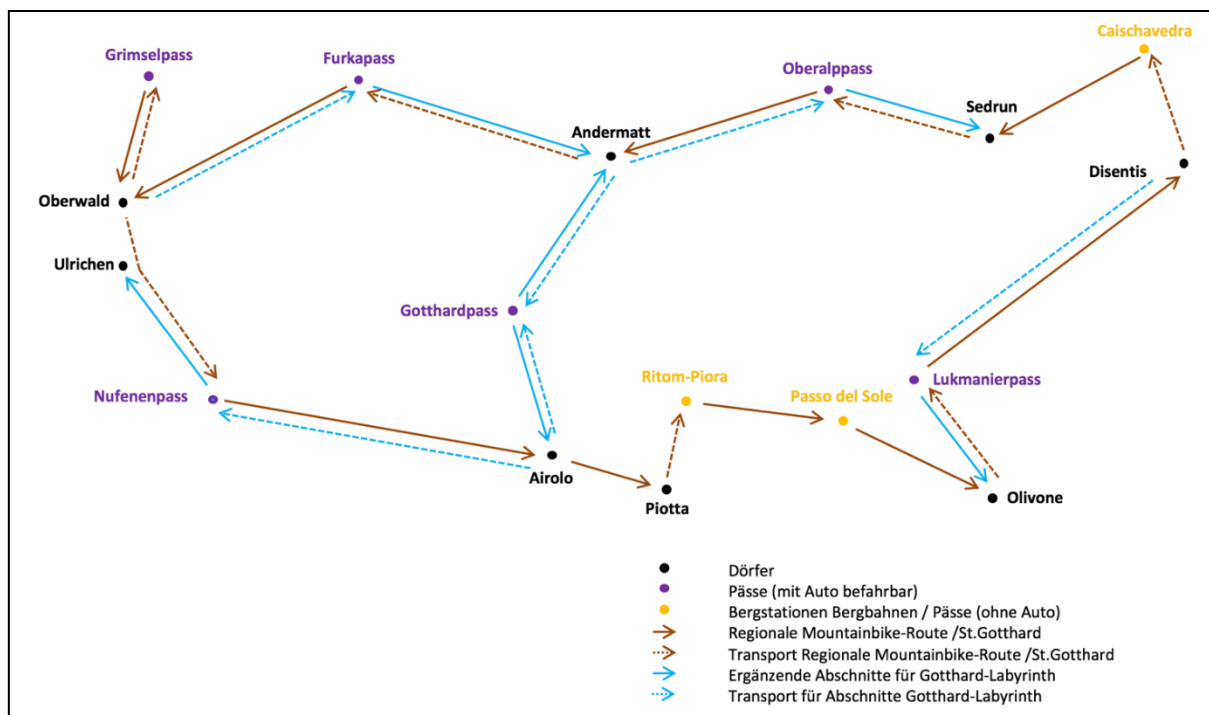
Per saver nezegiar optimalmeins il potenzial da bike en nossa regiun ei vegniu fixau la suandonta finamira surordinada:

Concept general Bike / St. Gotthard: *Il concept da nossa destinaziun fuorma ina cumpart dil concept general Bike/St. Gotthard pil territori dil Gottard e sebas sin criteris congruents.* Ils criteris ils pli centrals ein:

- render pli encounscenta la destinaziun
- scaffir ina valurisaziun supplementara
- scaffir ina reit che promova il svilup ed ils interess dil turissem da bike
- intensivar e promover il dialog denter ils purtaders da prestaziun
- sviluppar novs products e novas purschidas dad aulta qualitat el context da bike
- commercialisaziun e vendita comunabla dils products

Il focus da nies concept ei drizzaus claraments sin nossa destinaziun, risguarda denton las colligaziuns cun las regiuns cunfinontas. Quei ei impurtant, demai che las quater organisaziuns turisticas entuorn il Gottard ein semessas ensemen per augmentar la valurisaziun e sviluppar il product da bike el territori entuorn il Gottard. Per quei intent ha PSG creau ina nova piazza ed elegiu Joanne Muoser sco manager da product.

La finamira dil concept BIKE /St. Gotthard ei da schaffir ina purschida da bike *surregiunala* cun colligiar tuts quater cantuns cun ina ruta da bike sur ils tschun pass dalla regiun. Quella purschida duei vegnir amplificada cun las purschidas localas/regiunalas tier in labirint da bike. Il caracter da quella(s) ruta(s) da bike ei focussada sin la descensiun cun sesurvir dil traffic public (auto da posta, tren) e las pendicularas per ascender ils pass.



Coordinaziun: Il concept BIKE Sursassiala preveda plinavon las propostas pil svilup dall'infrastructura entras vischnauncas e pendicularas. Quei svilup dall'infrastructura (vischnauncas) vegn coordinaus cun il svilup dil product (SDT).

Néz: La finamira absoluta ei da contonscher cun las investiziuns previdas e giavischadas il pli grond néz pusseivel. Il model duei esser surveseivels ed era cuntener in prezi approximativ.

Attractivitat: El center dil concept stat igl augment dall'attractivitat pil hosp ed en favur da nossa destinaziun.

3. Concept Bike Sursassiala

Duei il concept haver success, sto el pil solit risguardar il contuorn, el qual el ei integraus. Quei contuorn influenzescha directamein il concept. Tier quei contuorn s'audan fatgs e cundiziuns che san buca vegnir influenzadas, denton risguardadas e nezegiadas dalla destinaziun.

Quei contuorn vegn spartius en quater categorias:

Categoria 1: marcau/fiera da bike e concorrenza

La carschen silla fier da bike ei enconuscenta ed impressiunonta, buca pér dapi la pandemia da corona, la quala ha naturalmein aunc accentuau quei svilup. La concorrenza sil sector da bike ei d'anflar oravontut enteifer nies cantun, en emprema lingia a Flem/Laax sco pli ferma destinaziun en Surselva. Plinavon ein era las destinaziuns Arosa/Lai, Tavau e l'Engiadina enconuscentas per lur purschidas da bike. Quella situaziun vegn denton taxada sco avantatg: Il Grischun ei enconuschents sco regiun da bike e destinaziuns che seposiziuneschan da niev sil sector da bike profiteschan dalla prelavur dallas autras. La fier seigi aunc buca saziada e destinaziuns meins enconuscentas en

quei sector hagian tuttavia bunas schanzas da fitgar pei en quei marcau. Cundiziun ei denton ch'ils concepts vegnien realisai a moda cumpetenta e consequenta.

Categoria 2: potenzial

Ellas analisas en connex cun il concept pil labirint dil Gottard ei semussau, che la regiun ei fetg adattada sco destinaziun da bike. Las premissas per sviluppar la purschida ein oreifras. Igl intschess cumpigliau ei fetg gronds e las distanzas per atrer ils hosps en nossa regiun seigien buca grondas. Ord vesta da nossa destinaziun ei la purschida en Svizra centrala sco era el Tessin aunc fleivla. Per ils hosps da quellas regiuns sa nossa regiun seposiziunar fetg bein. Las distanzas ein buca grondas.

Categoria 3: strategia turistica

La strategia turistica dad SDT ei vegnida surluvrada. Ils pilasters ein vegni fixai. Las tematicas principali ein *sport & activitats*, *aventuras entuorn la Tgina dil Rein* sco era *culinaria e cultura*. Quels temas secumportan fetg bein cul publicum prius en mira el rom dil concept da bike.

En quei senn eis ei era indispensabel dad integrar ils differents interessents el concept. Plinavon ston era ils numerus purtaders da prestaziun vegni integrar. Quei fatg porscha d'ina vart grondas schanzas pil concept, procura denton era per dabia lavur da coordinaziun e pretenda adattaziuns e controllas regularas.

Categoria 4: contuorn / premissas

Las premissas pil turissem da bike el cantun Grischun ein oreifras. Ils projects ein vegni e vegnan susteni digl uffeci per traffic plaun e han en l'entira Svizra in character da piunier. Las destinaziuns profiteschon dil bien num, il qual nies cantun ha elavurau el decuors dils davos onns.

4. Segment da bikers pri en mira

In aspect central dil concept ei il segment da bikers che vegnan pri en mira. Quels ein vegni definai sin fundament dalla topografia e dall'infrastructura existenta en nossa regiun. Ei vegn differenziau schebein in biker giavischa da passentar siu temps sin sendas da viandar (ils schinumnai «single-trails») ch'ei tecnicamein pli pretensiusas, ni sch'el giavischa las variantes pli semplas per liung dallas vias d'uaul. La realisaziun dil concept risguarda en tuttacass ils suandonts principis:

- Nezegiar vias e sendas existentas
- Minimizar las intervenziuns el contuorn
- Promover la coesistenza da viandonts e bikers
- Augmentar la segirtad sils trails
- Inscenar aventuras ella natira
- Crear plaschers pil biker

El sport da bike vegn differenziau denter 5 - 6 differentas fuormas ni sorts da bikers, numnadamein enduro- ni allmountainbiker, touren-, cross country-, downhill- e freeridebiker. Il concept seconcentrescha oravontut sils mountainbikers. Ils velocipedists (velos da via e turas) profiteschon naturalmein era dallas mesiras che vegnan instradadas en connex cun quei concept (alloschis cun purschidas specialas per bikers etc.).

Il *biker d'enduro-/allmountain* tscherca l'aventura sin trutgs e trails. Pil pli vegn l'ascensiun absolvida cun agid dil tren, bus ni d'ina pendiculara. Impurtont ei che la descensiun succedi per gronda part sin trutgs ni trails da differenta grevezia tecnica. Quei biker tscherca oravontut divertiment sco era empau provocaziun/action.

Il *biker da turas* metta dapli peisa silla fitness e desista per ordinari d'agids d'ascensiun. El fa per gronda part diever da sendas da viandar tecnicamein levas e vias d'uaul.

El concept vegn fatg negina differenza arisguard l'electrificaziun dils bikes. Ils e-bikes ein sesviluppai taluisa, ch'igl ei pusseivel ozildi d'absolver cun quels tuttas sorts da descensiuns.

Nossa regiun ei accessibla sur dus pass e dispona dad plirs ed excellents mieds da transport per ascender ils cuolms. Ina regiun ordvart adattada pils bikers da muntogna (enduro/allmountain, turas ed era crosscountry). Negina purschida dat ei per *downhillers* e *freeriders*. In segment che caschuna aults cuosts da manteniment e cumpeglia mo ina pintga part dils bikers.

5. Products, commercialisaziun, comunicaziun

La comunicaziun e scaffiziun da products sorprendan las organisaziuns turisticas (SDT, AUT, ASDM). Impurtant ei che l'infrastructura vegni scaffida avon che la comunicaziun entscheivi.

6. Infrastructura – realisaziun digl emprem pass

El rom d'ina revisiun dil plan directiv regional e cantunal pil traffic plaun ha il cantun pretendiu da nosa vischnaunca d'inoltrar tut ils giavischs e las adattaziuns pertuccont la reit da sendas e vias sin territori da vischnaunca. Quei ei succediu gia avon entgin temps. En quei connex ein era ils giavischs davart il concept da bike vegni risguardai. Aschia ein plirs novs giavischs per trails da bike vegni inoltrai. Igl atun vargau ha la regiun inoltrau il plan directiv al cantun per preexaminaziun. Igl emprem rapport intermediar dils differents uffecis cantunals che vegn presentaus ils proxims dis alla regiun lai supponer che la procedura d'approbaziun savess aunc cuzzar pli ditg. Ils emprems resuns procuran per scrolatgau tiels responsabels da vischnauncas e turistichers.

L'intenziun primara dalla grupp da lavur era da presentar all'autoridad cumpetenta il project cuplein per approbaziun. Udend che la procedura d'approbaziun tiel cantun cuozzi almeins 2 onns, ha la grupp da lavur concludiu da presentar al cussegl in emprem pass per la realisaziun.

Il motiv primar ei da buca piarder temps en vesta al svilup turistic actual da stad. In ulteriur argument ei il fatg che las pendicularas da Mustér realiseschan in schinumnu «flowtrail» naven da Gendusas tochen a Caischavedra. Ensem cun il «skills park» ella vischinonza dil resort a Mustér ed ils differents trails digl emprem pass sin territori da Mustér, Medel e Tujetsch dispona nossa destinaziun d'ina purschida da bike che lubescha da vegnir communicada e commercialisada.

Cun quei agir sa per l'ina vegnir entschiet cul project, senza stuer spitgar e sestrer cul cantun. Per l'autra sa vegnir rimnau experientschas, oravontut pertuccont la problematica dalla coesistenza denter viandonts e bikers. Quellas experientschas vegnan ad esser ordvart surventscheivlas en vesta allas ulteriuras rutas previdas ni giavischadas.

Etappa 1 dil project territori da Tujetsch:

Quella part dil project serestrensch sin sendas e vias existentas.

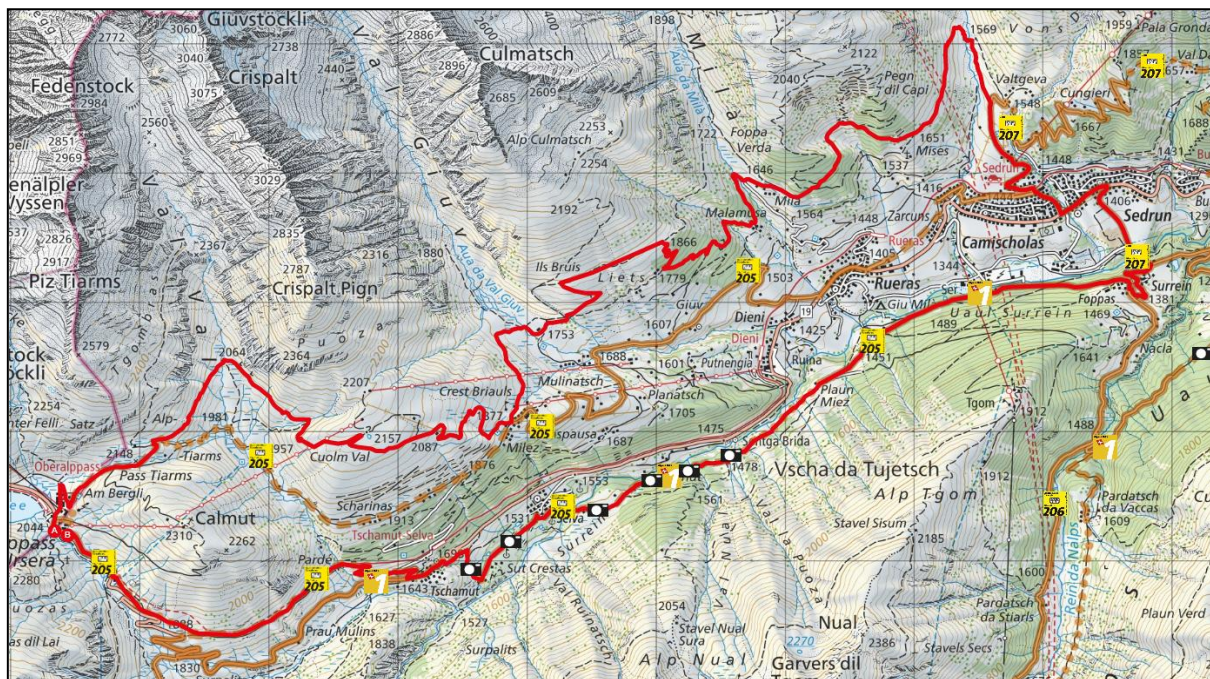
Cuntegn dalla etappa 1:

Signalisaziun e restauraziun cumpletta da quater rutas/trails, numnadamein:

Ruta 1:

Restauraziun, adattaziun ruta naz. 205 (anteriura senda sursilvana)

Sedrun – Surrein – Selva – Tschamut - Pass Alpsu – Val Val – Cuolm Val – Milez – Mulinatsch – Liets – Malamusa – L'Ondadusa – Rodunda – Val Strém – Sedrun



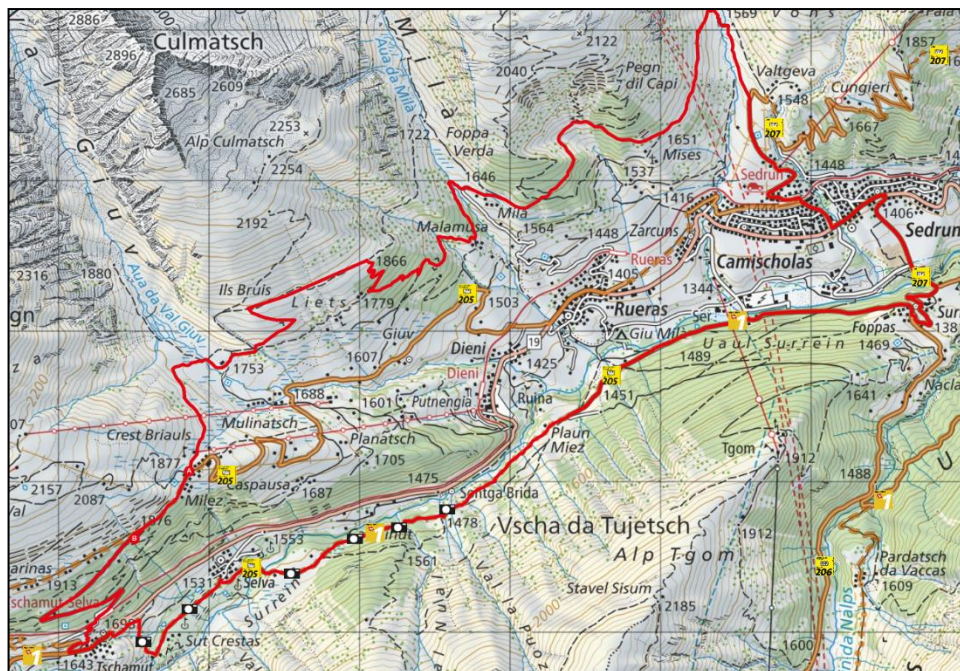
Quella ruta vegn adattada e cumpara naven digl onn vegnent sin la plattafuorma digitala da Schweizmobil. Quella ruta s'auda tier ina dallas pli attractivas rutas en nosa destinaziun, oravontut la part el nord dil Rein.

La gronda part dils cuosts da restauraziun derivan da quella ruta. En special il tschancun naven da Tiarms entochen ella Val Strém. Enteifer quei tschancun eis ei fetg impurtant da preparar las ascensiuns taluisa, ch'ellas ein carrablas cun bike. Las descensiuns ein meins pretensiunas cunquai ch'il biker sa surmuntar scalems ed obstachels senza stuer pedalar. Quei tschancun seprenta en general actualmein en in schliet stan, per part schizun per viandonts.

Ruta 2:

ruta naz. 205 (variante scursanida)

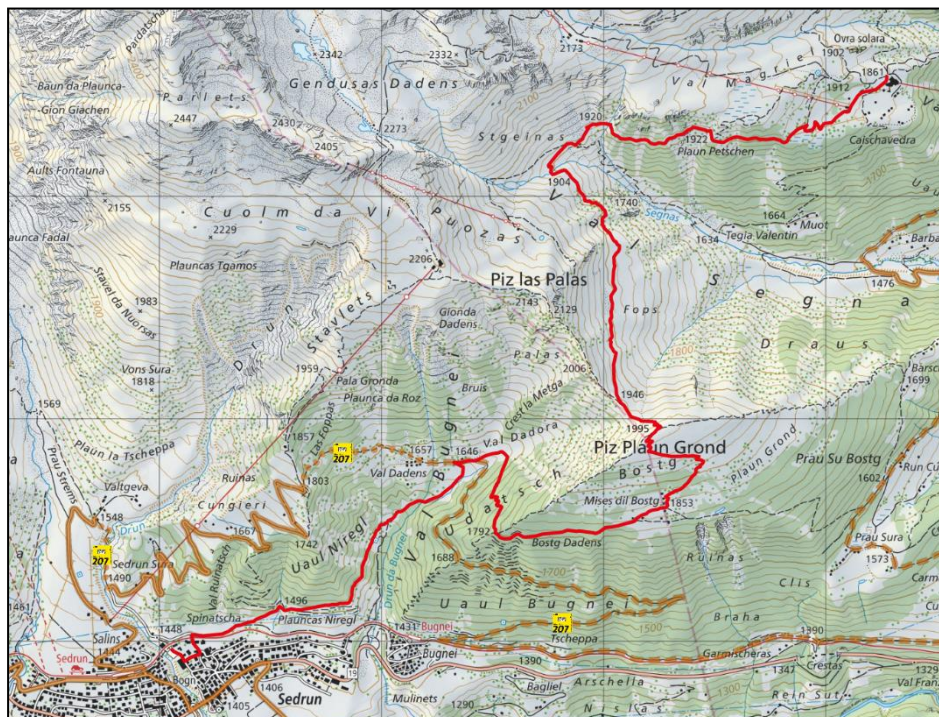
Sedrun – Surrein – Selva – Tschamut – Milez – Mulinatsch – Liets – Malamusa – L'Ondadusa – Rondunda – Val Strém – Sedrun



Ruta 3:

ruta Bostg (descensiun)

(Caischavedra – Piz Plaun Grond – Mises dil Bostg) -Bostg dadens – Val Bugnei – Sedrun

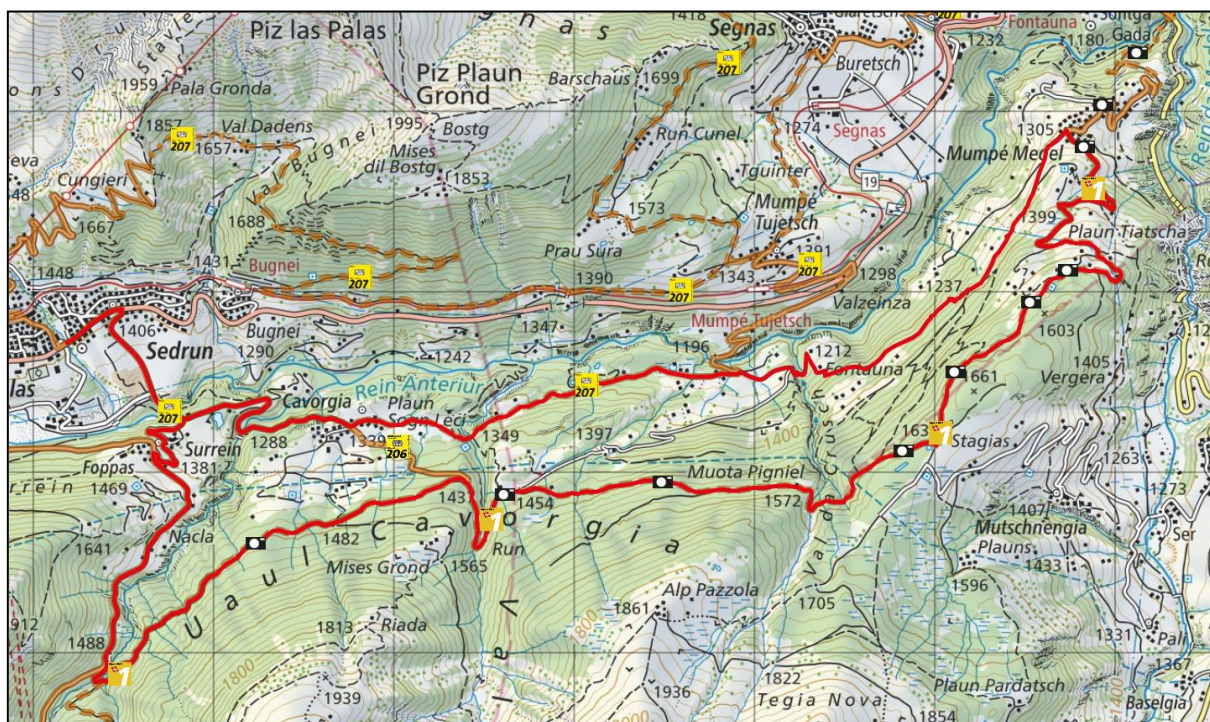


Las lavurs da restauraziun da quei «single trail» pertuccan il tschancun sin territori tuatschin, numnadamein naven dils Mises dil Bostg entochen ella Val Bugnei. Il tschancun naven da Caischavedra tochen els Mises dil Bostg cumpeta alla vischnaunca da Mustér.

Ruta 4:

Gir Cavorgia

Sedrun – Surrein – Nacla – Pardatsch – Stagias – Mompé Medel – Cavorgia - Sedrun



Quella ruta pretenda neginas lavurs da manteniment auter che la signalisaziun davart da nossa vischnaunca.

7. Cuosts etappa 1

El turissem da bike derivan ils cuosts neu dall'infrastructura da sendas/trails. Sco basa dall'aventura ei quella denton da muntada centrala per la purschida. Malgrad las respectablas investiziuns eis ei buca pusseivel da generar entradas directas. Tuttina ei quella infrastruttura indispensabla, pertgei las vias e sendas ein il motiv, daco ch'il biker vegn en nossa destinaziun.

La concepziun e construcziun dil trail han influenza pli tard sin ils cuosts da manteniment. Pli pauca pendenza e pli pauc ch'il trail vegn strapazzaus ed isaus. Era la deviazion dallas auas ei dad eminenta impurtonza en vesta al manteniment.

Cuosts per etappa 1 (tenor investa e schazetgs per meter da specialists)

ruta 1 e 2	meter altezia	meter prof.	lunghezia	pendenza	tariffa	factur terren	summa en frs.
Tiarms cuolm Val	156	148	2840	-0.30%	20	1.2	68'160
Milez sura – Mila	256	489	5040	4.60%	20	1.4	141'120
L'Ondadusa- Pl. Liunga	23	148	1570	7.90%	20	0.8	31'400
							240'680

ruta 3	meter altezia	meter prof.	lunghezia	pendenza	tariffa	factur terren	summa en frs.
Mises Bostg - pct. 1792	18	77	860	-	20	1.2	20'640
Pct.1792 - Val Dado- ra	2	144	600	10%	40	1.4	33'600
							54'240

ruta 4		
	negins cuosts da manteniment	0
Ulteriurs cuosts		
10 tocs	rampas da metal	5'000
5 tocs	flowgates	3'500
	signalisaziun	13'000
	accumpignament entras specialist dil fatg	15'000
	survigilanza ambient	8'000

Cuosts totals emprema etappa	339'420
-------------------------------------	----------------

Vid ils cuosts da signalisaziun vegn spitgau in susteniment dil cantun da 50%.
Medemamein astga la vischnaunca eventualmein quintar cun ina mudesta contribuziun vid ils cuosts dalla direcziun ed igl accumpignament dalla construziun davart dil PSG.

8. Manteniment

Ils cuosts pil manteniment sedrezzan tenor la qualitad dalla construcziun dils trails e naturalmein tenor las lunas dalla natira. Las experientschas vegnin nus a saver far il mument che quellas rutas e sendas vegnan dadas liber pil diever.

A partir dil 2022 eisi previu dad installar ina gruppa da pliras personas responsablas pil manteniment. Quellas personas duegien era absolver ina scolaziun en caussa. Quellas scolaziuns vegnan purschidas da niev dad Allegra Tourismus sin incarica e cun susteniment dil cantun.

Schazegiar ordavon ils cuosts ordinaris ei difficil. En tutta cass eisi da risguardar ina summa el preventiv 2022 explicitein per quellas novas sendas da bike.

9. Potenzial da valorisaziun

La finamira ei clamein d'augmentar la valorisaziun en nossa regiun. La damonda, schebein investi-ziuns el turissem da bike e velo sepagan insumma, selai rispunder cun la calculaziun dil potenzial dalla fiera. Ord la studia «*Sportstudie Schweiz*»¹ resulta, che 7.9% dalla populaziun svizra ei activa cun mountainbike, el cantun Grischun ei quei schizun 14.2%². Las expensas d'in mountainbiker sedifferenzieschan tut tenor schebein quel viseta la regiun sco hosp dil di ni schebein el passenta plirs dis cun surnotg ella regiun. Enconuscent ei che mountainbikers passentan ella media 25 dis ad onn sin lur bikes. Da quels 25 dis passentan els rodund 5 dis en autras regiuns.

¹Lamprecht, Markus, Rahel Bürgi und Hanspeter Stamm: *Sport Schweiz 2020: Sportaktivität und Sportinteresse der Schweizer Bevölkerung*. Magglingen: Bundesamt für Sport BASPO, 2020

²graubündenSPORT: *Sport in Graubünden. Das Sportverhalten der Bündner Bevölkerung*, 2020

Die beliebtesten Sportarten der Bündner Bevölkerung

		Graubünden in % der Bevölkerung	Veränderung 2014-2020 in %	Schweiz in % der Bevölkerung
1.	Wandern, Bergwandern	62,8	12,6	56,9
2.	Skifahren (ohne Skitouren)	45,7	- 1,1	34,9
3.	Radfahren (ohne MTB)	42,3	4,1	42,0
4.	Schwimmen	38,1	4,9	38,6
5.	Jogging, Laufen	27,3	5,0	27,0
6.	Skilanglauf	15,9	2,9	5,3
7.	Fitnesstraining, Group Fitness	15,2	0,3	17,2
8.	Mountainbiken	14,2	4,9	7,9
9.	Schlitten, Bob	13,7	7,0	5,8
10.	Krafttraining Mus- kelaufbau	12,5	7,4	13,3

Illustraziun 1: graubündenSPORT: Sport in Graubünden. Das Sportverhalten der Bündner Bevölkerung 2020

Sin fundament da quellas indicaziuns e las calculaziuns ell'illustraziun 2 selai dir, ch'il potenzial da valurisaziun en nossa regiun ei gronds. Arguments persuerter:

La purschida daventa pli attractiva

Cun la migliur dalla purschida sa vegnir effectuai dabia. Megliera che la purschida ei e pli gronds il diember da bikers che viseta nossa regiun. Era ha ina buna purschida per consequenza ch'ils bikers ein prompts da far pli liungs viadis per contonscher nossa regiun, quei che augmenta puspei igl intschess d'interessents.

Pli aultas entradas da bikers

Bikers cun surnotgs generesch an ina pli aulta valurisaziun che hosps dil di. Per ch'ina surnotg sepagi pil biker, eis ei indispensabel che la purschida seigi vasta ed attractiva. Plinavon sa ina purschida cun ulteriurs survetschs augmentar la valurisaziun per di.

tip d'aventura	runda dalla sera	viadi dil di	viadi cun surnotg
territori (Einzugsgebiet)	local	entochen 1.5 uras	entochen 4 uras viadi
	Mustér – Pass Alpsu 21 km, 24min	Cuera: 60km, 60min, RHB 75min	Bern: 300km, 3h30
	Muster – Pass Lucmagn 20km, 25min	Andermatt: 30km, 45min, MGB 68min	Brig: 189km, 3h40
	Mustér – Tavanasa: 18km, 20min	Biasca: 61km, 67min	Luzern: 200km, 1h30
	radius 20km entuorn Mustér		Basel: 266km, 2h30
diember habitonts	9 000	91 000	9 900 000
dis activs sin bike/velo			
cumpart mountainbiker relativ	14.2%	7.9%	7.9%
cumpart mountainbiker absolut	1 278	7 189	782 100
dis activs pro mountainbiker	25	25	25
dis activs total	31 950	179 725	19 552 500
cumpart mountainbikers da vacanzas	80%	80%	20%
potenzial dalla fiera per dis activs	25 560	143 780	3 910 500
valurisaziun			
valurisaziun per di	40 CHF	90 CHF	159 CHF
potenzial da valorisaziun	1 022 400 CHF	12 940 200 CHF	621 769 500 CHF
segments/motiv			
cumpart cross country relativ	5%	5%	5%
cumpart cross country absolut	51 120 CHF	647 010 CHF	31 088 475 CHF
cumpart tura / fitness relativ	30%	30%	30%
cumpart tura / fitness absolut	306 720 CHF	3 882 060 CHF	186 530 850 CHF
cumpart allmountain/aventura relativ	33%	33%	33%
cumpart allmountain/aventura absolut	337 392 CHF	4 270 266 CHF	205 183 935 CHF
cumpart enduro/descensiun relativ	20%	20%	20%
cumpart enduro/descensiun absolut	204 480 CHF	2 588 040 CHF	124 353 900 CHF
cumpart downhill/freeride relativ	12%	12%	12%
cumpart downhill/freeride absolut	-	-	-
total dils segments	899 712 CHF	11 387 376 CHF	547 157 160 CHF
schazetg dil potenzial dalla fiera	100%	10%	0.5%
cumpart dalla fiera / valorisaziun	899 712 CHF	1 138 738 CHF	2 735 786 CHF
Potenzial da valorisaziun annual	4 774 235 CHF		

Illustraziun 2: Calculaziun dil potenzial da valorisaziun

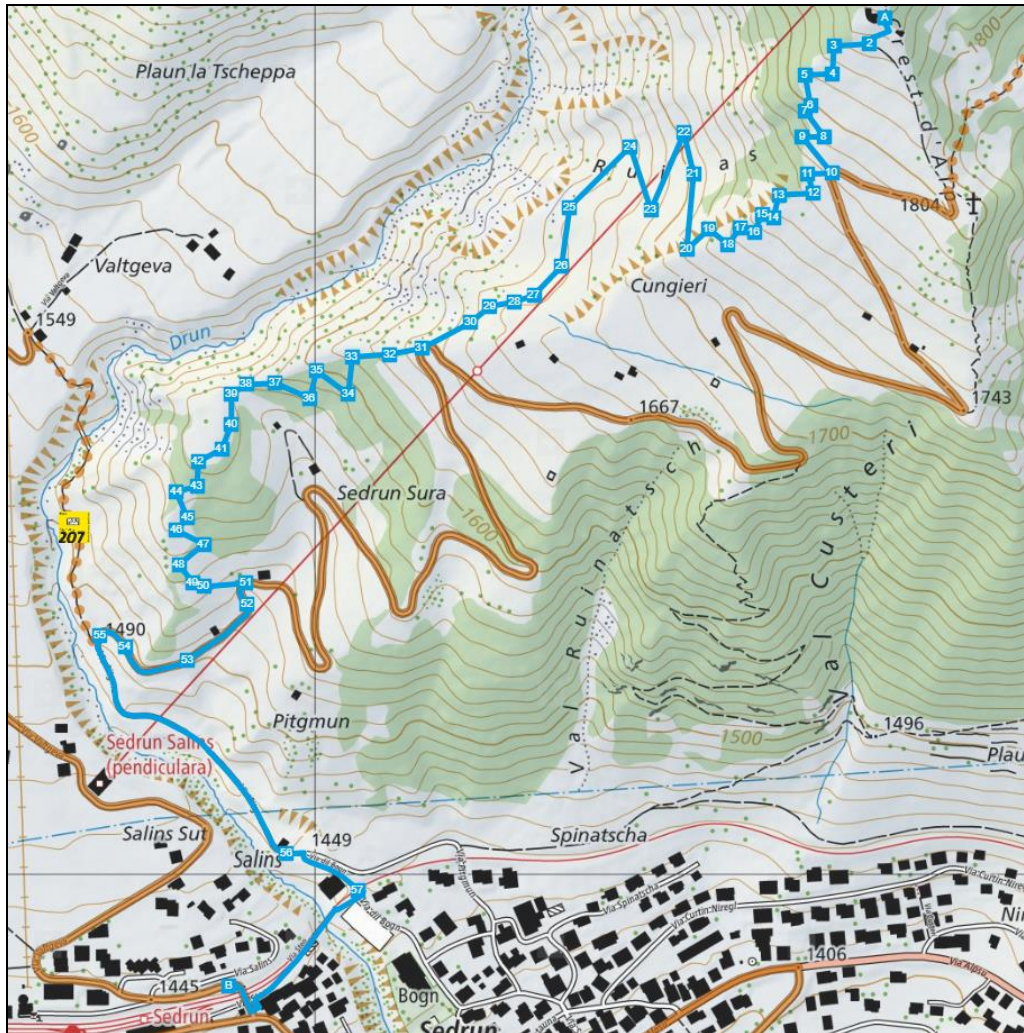
Quell'illustraziun demuossa nua ch'il potenzial schai. Pli attractiva che la purschida daventa e pli fetg ch'il potenzial da giavinar bikers che stattan surnotg crescha.

Quei model da calculaziun sebase sin cefras, statisticas, supposiziuns ed era fatgs enconuschents. Pretender che quella valorisaziun severificheschi ei priu la bucca bravamein plena. Reussescha ei denton da contonscher silmeins la mesadad da quei potenzial, astga il project vegnir qualifiaus sco success cumplein.

10. Avegnir – proximas etappas

Il concept preveda la preparaziun dad ulteriurs trails, denter auter 1 – 2 novs. In dils novs trails ei pre-vius naven dall'ustria da Cungieri per liung il fil dil Drun tochen a Sedrun.

Niev trail: Cungieri



Ina ulteriura amplificaziun fetg attractiva pertucca la senda naven da Milez tras igl Uaul da Rosas tochen a Selva e sur Plaun Miez tochen a Surrein e Sedrun. Quella basegna entginas mesiras da segirtad. Ils cuosts da restauraziun e migliur ein mudests.

Era naven dil Pass Alpsu ei planisau in trail engiuviers encunter las tegias da l'Alp Tschamut – Surpalits – Prau Mulins – Tschamut – Selva – Plaun Miez – Surrein – Sedrun.

En cass ch'il resort a Dieni vegn realisau ils proxims onns, ei vegniu fixau el plan directiv 1 – 2 trails naven dil Cuolm Val entochen a Dieni. Cheu vala ei denton da spitgar giu tgei che l'ASS SA sviluppescha el territori da Dieni tochen sil Cuolm Val.

11. FAQ (damondas frequentas)

1. Ei nossa regiun buca memia tard cul svilup d'ina purschida da bike?

Ei dat en nies cantun differentas regiuns che han sviluppau la purschida da bike gia avon entgins onns ed ein en quei segment pli lunsch che nus. Lur stentas dad augmentar vinavon lur purschida demuossa ch'il svilup dil bike ei aunc ditg buca saziaus. Il cantun Grischun gauda el sector da bike in bien num. Da quei sa era nossa regiun profitar enten sviluppar ina purschida da bike. Nossa regiun schai central la stad. Ella Svizra centrala sco era el cantun Tessin ei la purschida plitost magra. Per hosps da quellas regiuns sa nossa regiun seposizionar fetg bein cun quei che las distanzas ein surveseivlas.

2. Ei nossa regiun adattada per ina tala purschida?

Sin fundament dalla situaziun geografica centrala, la topografia, ils pass che circumdeschan nossa regiun, las purschidas e pusseivladads multifaras da transport cun tren, auto da posta e pen-dicularas sils cuolms e pass vegn nossa destinaziun taxada dils specialists da bike sco fetg attractiva ed interessanta per ina tala purschida.

3. Daco gest bike e buca zatgei auter....zatgei niev?

Il svilup e la carschen dallas activitads cun bike para da mai esser a fin. Il CEO da Bosch, in dils gronds producents da motors d'electricitad pils e-bikes va da quei anora, che la carschen sin lur sector hagi aunc strusch contonschiu la mesadad dil potenzial prognosticau. Gest cun il svilup digl e-bike ha il sport e divertiment cun bike survegni in dimensiun e dinamica tut aparti. Quei lubescha a numerusas persunas – meins trenadas – da sedivertir e guder la natira, oravontut tier nus ellas muntognas.

Plinavon semovan las investiziuns pil svilup d'ina purschida da bike en ina rama surveseivla, cun quei che quella purschida sa vegnir cumbinada cun infrastruttura (sendas) ch'ei gia avon maun.

4. Dat ei buca conflicts denter viandonts e bikers?

El cantun Grischun astgan sendas da viandar era vegnir nezegiadas da bikers. Il cantun ha gia avon dus onns lantschau la campagna «fairtrail». Quella campagna cumpeggia pliras mesiras, sco per exempel tablas d'informaziun che fan attents bikers sco era viandonts arisguard il secuntener ed il respect vicendeivel. Plinavon era scalins pils bikers per avertir ils viandonts eav. Quei material vegn era montaus e repartius tier nus. La realisaziun dall'emprema etappa lubescha da rimnar las empremas experientschas en quei grau. Ils trails vegnan naturalmein era construi aschia, che passaschas meins surveseivlas e malsegiras vegnan construidas cun obstachels che freinan e reduceschan il tempo dils bikers. Ei dat era la pusseivladad da separar ni sparter certas passaschas da sendas. Quei vegn ad esser il cass per parts dalla senda naven dil Cuolm da Vi tochen giu Cungieri.

5. Co vesa ei ora culs cuosts da manteniment? Procura il diever dils trails entras bikers per aults cuosts da manteniment?

Entochen oz ei il manteniment dallas sendas da viandar vegnius negligius per gronda part. Duei la purschida da bike haver success, basegna ei in manteniment corrispudent. Decisiv ei denton en emprema lingia la qualitat da construcziun dalla senda/dil trail. Pli aulta la qualitat, pli pauc ch'il trail vegn strapazzaus e pli pigns ils cuosts da manteniment.

12. Propostas

Sin fundament dallas informaciuns e ponderaziuns menziunadas en quei messadi propona la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca:

- a) d'approbar il concept da bike.
- b) da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 330'000.- per la realisaziun dalla em-prema etapa dalla purschida da bike.

(La faschenta ei da suttamessa al referendum facultativ (art. 17 alinea b dalla constituziun communal))

Suprastonza communal Tujetsch



President communal:
Martin Cavegn



Gerau
Renato Decurtins